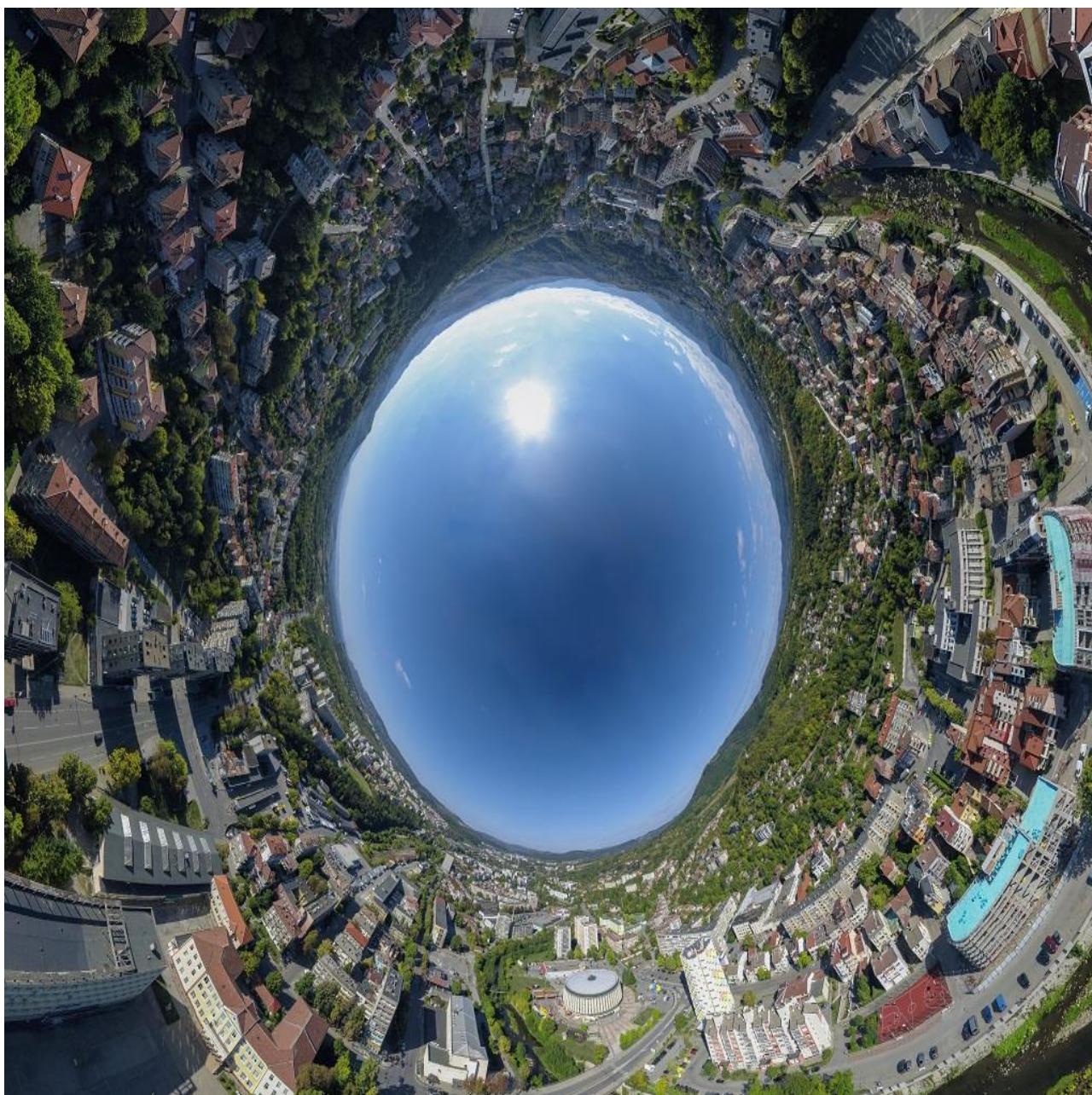

О Т Ч Е Т
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗАЛОЖЕНИ В
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (ПООС) НА ОБЩИНА ГАБРОВО
2023-2027г
2023г

Приета с Решение № 111 от 29.06.2023г. на Общински съвет – Габрово

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

Съдържание

1. ВЪВЕДЕНИЕ	3
2. ВИЗИЯ, ПРИОРИТЕТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ГАБРОВО ДО 2027г.	3
3. Отчет за изпълнение на приоритет 1 - Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми.....	5
3.1 СЦ 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите. Информирано участие на заинтересованите страни: споделена отговорност, споделено управление.	5
3.1 СЦ 2: Екологизация на населените места - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии.	13
4. Отчет за изпълнение на приоритет 2- Населени места с високо качество на живот, модерна екологична инфраструктура и нулево замърсяване.	19
4.1. СЦ 1: Нулево замърсяване в населените места - предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите, атмосферния въздух; безопасни нива на шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.	19
4.2. СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива /прилагане на принципа "нулеви отпадъци";	25
4.3 СЦ 3: Трансформация на модела на поведение и потребление към нулево замърсяване, развитие на кръгова икономика и ресурсна ефективност.....	29
5. Отчет за изпълнението на приоритет 3 - Ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени.....	30
5.1. СЦ 1: "Смекчаване на изменението на климата".....	30
5.2 СЦ 2: "Постигане на устойчиво към изменението на климата общество и икономика"	35
5.3 СЦ 3 "Изграждане на капацитет за осъществяване на преход към климатично неутрална община".	36
6. Отчет за изпълнението на приоритет 4 - Управление за ускорено постигане на целите за околната среда.....	38
6.1 СЦ 1: "Интегриране на принципите на устойчиво управление в секторните политики и нормативна рамка на общинско ниво"	38
ОБОБЩЕН ИЗВОД	38

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване на околната среда на община Габрово с период на действие 2023-2027г., е разработена в съответствие национални, европейски и местни политики, свързани с опазването и подобряването на качеството на околната среда. Тя е фокусирана върху въвеждането на зелени технологии и услуги, насърчаване на научните изследвания и иновации, свързани с ресурсната ефективност, кръговата икономика, използването на възобновяеми енергийни източници, както и адаптацията и смекчаването на измененията в климата.

Настоящият отчет за изпълнение на дейности през 2023 г., заложи в плана за действие към Програма за опазване на околната среда на община Габрово, е изготвен на основание чл.79, ал.5 от *Закон за опазване на околната среда*.

Той включва информация за извършените през отчетната година мерки, действия и ресурси, чрез които Община Габрово изпълнява национални, европейски и местни политики за постигане на устойчив и приобщаващ растеж, който гарантира здравословна околна среда, опазване и възстановяване на природния капитал и климатична неутралност.

2. ВИЗИЯ, ПРИОРИТЕТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ГАБРОВО ДО 2027г.

Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово и планът за действие към нея са рамкови документи. Те са отворени и динамични и подлежат на допълване и/или изменение при настъпване на промени в приоритетите на общината, националните и европейски стратегически документи, законодателството или други фактори със стратегическо значение.

Програмата се базира на принципите на стратегическото планиране. Тези принципи ръководят и организацията на дейностите и мерките по опазване на околната среда в община Габрово. Тя е съгласувана и със следните стратегически документи на регионално и местно ниво:

- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 за 2021-2027г.
- План за интегрирано развитие на община Габрово 2021-2027г.
- План за действие за устойчива енергия и климат на община Габрово до 2030г.
- Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Габрово 2021-2030г.
- План за устойчива градска мобилност на община Габрово 2021-2030г.
- Програма за управление на отпадъците на община Габрово 2021-2028г.
- Стратегия за развитие на зелената инфраструктура на гр. Габрово 2017-2023г.
- Стратегия за устойчиво развитие на туризма в община Габрово 2021-2027г.

Стратегическата рамка на програмата включва 4 приоритета, за всеки от които са дефинирани стратегически цели, области на действие, индикатори за измерване на промяната, необходимите ресурси, очаквани резултати и тяхното изпълнение.

ВИЗИЯ: ОБЩИНА ГАБРОВО - МОДЕЛ ЗА УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ, КОЙТО ГАРАНТИРА ЗДРАВΟΣЛОВНА ОКОЛНА СРЕДА, ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПРИРОДНИЯ КАПИТАЛ И КЛИМАТИЧНА НЕУТРАЛНОСТ

Приоритет 1: Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми

СЦ 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите. Информирано участие на заинтересованите страни: споделена отговорност, споделено управление.

СЦ 2: Екологизация на населените места - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии

Приоритет 2: Населени места с високо качество на живот, модерна екологична инфраструктура и нулево замърсяване

СЦ 1: Нулево замърсяване в населените места - предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите, атмосферния въздух; безопасни нива на шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

СЦ 3: Трансформация на модела на поведение и потребление към нулево замърсяване, развитие на кръгова икономика и ресурсна ефективност

СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива /прилагане на принципа "нулеви отпадъци"

Приоритет 3: Ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени

СЦ 1: Сметчаване на изменението на климата

СЦ 2: Постигане на устойчиво към изменението на климата общество и икономика

СЦ 3: Изграждане на капацитет за осъществяване на преход към климатично неутрална община

Приоритет 4: Управление за ускорено постигане на целите за околната среда

СЦ 1: Интегриране на принципите на устойчиво управление на околната среда в секторните политики и нормативна рамка на общинско ниво

СЦ 3: Надграждане на капацитета за управление на околната среда

СЦ 2: Информираност, публичност и ангажираност за околната среда на всички нива

3. Отчет за изпълнение на приоритет 1 - Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми.

Заложени са действия свързани с ограничаване на основните фактори, предизвикващи загуба на биоразнообразие и влошаване на екосистемните услуги и ползите, които те предоставят и акцентира върху въвеждането на базирани на природата решения за възстановяването им, както и интегриране на целите в областта на биоразнообразието и екосистемите в други сектори като селско стопанство и горско стопанство и при управлението на населените места. Целите и мерките за опазване на биологичното разнообразие и екосистемите се обвързват с целите за климата. В средносрочен план, чрез възстановяване на горите и подобряване на тяхното здраве и устойчивост, както и от развитието на „зелената“ градска инфраструктура, се очаква важен принос за изпълнение на политиката за климатична неутралност (увеличаване на поглъщането на въглерод от естествени поглъщатели), както и фокус върху защита на количество и качество на водните ресурси в горските територии. Предвидени са мерки за предотвратяване на навлизането и управление на разпространението на инвазивните чужди видове и опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите в общината.

Дефинирани са две стратегически цели (СЦ):

3.1 СЦ 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите. Информирано участие на заинтересованите страни: споделена отговорност, споделено управление.

Стратегическата цел е насочена към утвърждаване на водещата роля на природния капитал и екосистемния подход. Фокусът е поставен на усилията върху повишаване ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на общината, опазване и възстановяване на екосистемите и екосистемните услуги и ползи, с акцент - възстановяване чрез прилагане на базирани на природата решения; насърчаване на устойчиви земеделски и горскостопански практики, биологичното земеделие и биоикономиката; ограничаване въвеждането и натурализирането на чужди видове в природата и контрол на широко разпространените инвазивни чужди видове.

Екосистемите и техните услуги са от решаващо значение за оцеляването, здравето и качеството на живот на настоящите и бъдещите поколения. Природните ресурси са в основата на икономическото развитие, предлагат възможности за нови инвестиции и заетост и подобряват стандарта и качеството на живот.

Национална екологична мрежа (НЕМ) в Габровска община заема обща площ от 19 205.52 ха, което е 34.57 % от територията ѝ, близко до средния процент за страната.

Обекти от НЕМ, попадащи частично или изцяло в общината към края на 2023 г. са:

- 6 защитени територии с площ от 13 987.46 ха (25.18% от общата площ на общината), опазвани по Закона за защитените територии;
- 8 защитени зони с площ от 18 934.28 ха (34.08 % от общата площ на общината), опазвани по Закона за биологичното разнообразие. (За опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна: BG0000399 „Българка“, BG0000190 „Витата стена“, BG0000214 „Дряновски манастир“, BG0000610 „Река Янтра“, BG0000263 „Скалско“, BG0001493 „Централен Балкан – буфер“, За опазване на птиците: BG00002128 „Централен Балкан – буфер“, BG0000399 „Българка“).

Отделни обекти от НЕМ или части от тях (ПП Българка, ЗМ Соколски манастир) са едновременно със статут на Защитена територия, Защитена зона за опазване на дивите птици и Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

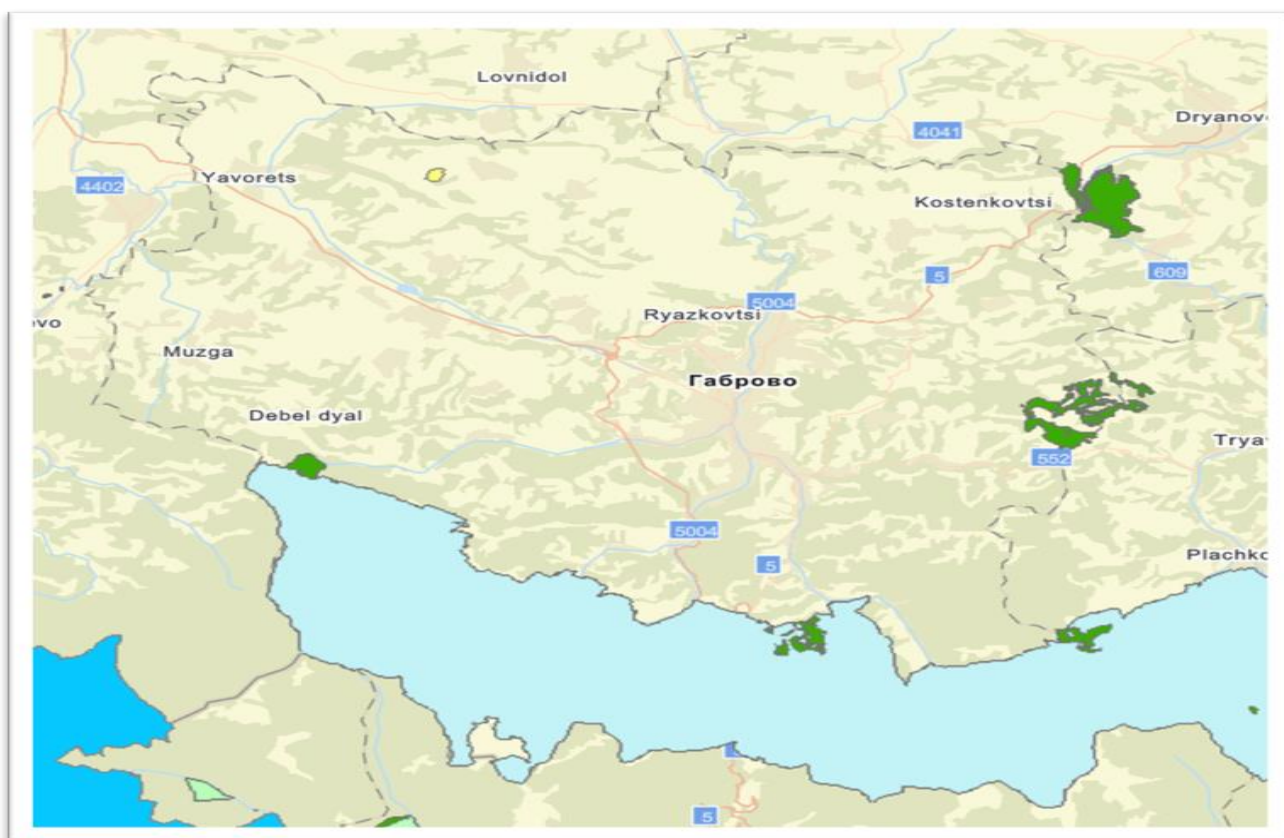
Частта от Природен парк „Българка“ е най-големият обект от НЕМ в общината.

Защитени територии в общината към края на 2023 г. са 6 броя:

1 природен парк (територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове, както и на техните местообитания, характерни забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Разрешени са производства и дейности, които не замърсяват околната среда) – Българка;

4 защитени местности (територии с характерни или забележителни ландшафти и местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества. Забраняват се някои дейности, в зависимост от конкретния обект) - Боженци, Бостанчетата, Люляците, Соколски манастир;

1 природна забележителност (характерни или забележителни обекти на неживата и живата природа. Забраняват се някои дейности, в зависимост от конкретния обект) – езеро Биляковец.

Фиг. 1. Карта на защитените територии в границите на Габровска община (Източник: ИАОС)

Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово 2023 – 2027 г.

№	Вид	Наименование	Обща площ (ха)	Площ в община Габрово (ха)	Заповед за обявяване/ Решение на МС	Собственост и управление/ стопанисване
1	Защитена местност	Боженци	245.00	245.00	Заповед No.4526 от 17.11.1975 г., бр. 98/1975 на ДВ	Публична държавна, публична общинска, частна, стопанисване от ДГС Габрово, Община Габрово, физически лица
2	Защитена местност	Бостанчетата	0.32	0.32	Заповед No.РД-1141 от 15.12.1981 г., бр. 102/1981 на ДВ Прекатегоризация със Заповед No.РД-1305 от 27.12.2002 г., бр. 7/2003 на Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-351 от 13.05.2014 г., бр. 47/2014 на ДВ	Публична държавна, стопанисване от ДГС Габрово
3	Природен парк	Българка	21772.16	13668.54	Заповед No.РД-775 от 09.08.2002 г., бр. 86/2002 на ДВ <u>План за управление на Природен парк "Българка"</u> , приет с Решение № 894/30.12.2021 г. на МС (обн. ДВ, бр.1/2022 г.)	Публична държавна, публична общинска, частна; стопанисване от ИАГ (ДПП „Българка”), ДГС Габрово, Община Габрово, ФЛ и ЮЛ
4	Природна забележителност	Езеро Биляковец	16.66	16.66	Заповед No.233 от 04.04.1980 г., бр. 35/1980 на ДВ Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-350 от 13.05.2014 г., бр. 47/2014 на ДВ	Публична държавна, ДГС Габрово
5	Защитена местност	Люляците	56.94	56.94	Заповед No.852 от 10.08.1983 г., бр. 70/1983 на ДВ; Прекатегоризация със Заповед No.РД-1321 от 27.12.2002 г., бр. 7/2003 на ДВ; Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-403 от 27.05.2014 г., бр. 56/2014 на ДВ	Публична държавна, стопанисване от ДГС Габрово
6	Защитена местност	Соколски манастир	75.5	75.5	Заповед No.357 от 09.02.1973 г., бр. 21/1973 на ДВ	Публична държавна, обществени организации, частна, стопанис-

Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово 2023 – 2027 г.

	(в грани- ците на ПП „Бъл- гарка“)				Прекатегоризация със Заповед No.РД-1322 от 27.12.2002 г., бр. 7/2003 на ДВ	ване от ДГС Габрово, Соколски манастир, физически лица
--	---	--	--	--	---	---

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

Видно от гореизложеното е, че община Габрово разполага с добре развита мрежа от защитени територии и защитени зони.

Природен парк „Българка“ е най-голямата по – площ защитена територия в Община Габрово, включваща разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания. Основната цел при управлението на ПП е опазването и поддържането на биологичното разнообразие, осигуряване на условия за развитие на туризъм и запазване на традиционните форми за поминък и самобитни занаяти. В тази връзка през 2023 г. дирекцията на ПП „Българка“ са организирали и участвали в редица инициативи: "Горски срещи" на Градище, където всяка неделя през летния сезон се провеждали разнообразни занимателни и образователни еко-игри и беседи; организирали са детско еко модно дефиле на дрехи, изработени от отпадъчни материали с деца от 2 "б" клас на габровското 1-во ОУ; организирали са конкурс на тема: "Посланик на гората", като в частта изобразително изкуство са постъпили 66 бр. творби, а в частта литература - 13 бр. творби; експерти на ДПП са участвали в ежегодния „Патилански поход“ до Соколски манастир, организиран от НЧ „Будителите 2017“, преминаващ през защитената територия на парка, където експертите на ПП „Българка“ обучавали участниците за необходимите мерки за безопасност по време на излети сред природата, запознавали участниците с местните растителни и животински видове, техния начин на живот и опазване; с методите на горската педагогика експерти на ПП са обучавали за природата сред природата малчугани от лятната академия на Имка Габрово; организирали са детски празник "Моята зелена планета" с участието на третокласници от ОУ "Ран Босилек" - Габрово и деца от Регионален Център Габрово; Еленовите сватби, хибернацията на лалугера и незаменните лечебни свойства на отровната *Atropa belladonna*, позната у нас като Лудо биле, са само част от видовете на богатото биологично разнообразие на Природен Парк Българка, с които експерти на парка са запознавали деветокласниците от ПТГ "Д-р Никола Василиади" в гр. Габрово; над 90 души се включили в акцията по залесяване на фиданки, която се провела в последните дни на месец октомври, в местността Градище, край Габрово. Информационно-демонстрационното събитие е било организирано от "Северноцентрално държавно предприятие" под мотото "Посади дърво, посади надежда". Екипът на Природен Парк Българка също е бил част от есенното залесяване на фиданките, като гостува заедно с едни от своите най-верни приятели и ентузиасирани залесители – децата от габровското ОУ "Райчо Каролев". "Моята чиста планета" - съвместен празник на Областна администрация - Габрово, Регионален Център Габрово и Природен Парк Българка, в който се включили над 30 деца и ученици, които имали възможността играейки да научат много неща за природата, нейното опазване и различните животински видове; служителите от дирекцията активно участват в най-различни работни срещи, семинари, дискусии и обществени обсъждания, свързани с разработване Планове за управление на защитени зони по Натура 2000 и по-специално на ЗЗ „Българка“, както и на различни проекти, свързани с екологичното законодателство и още много други.

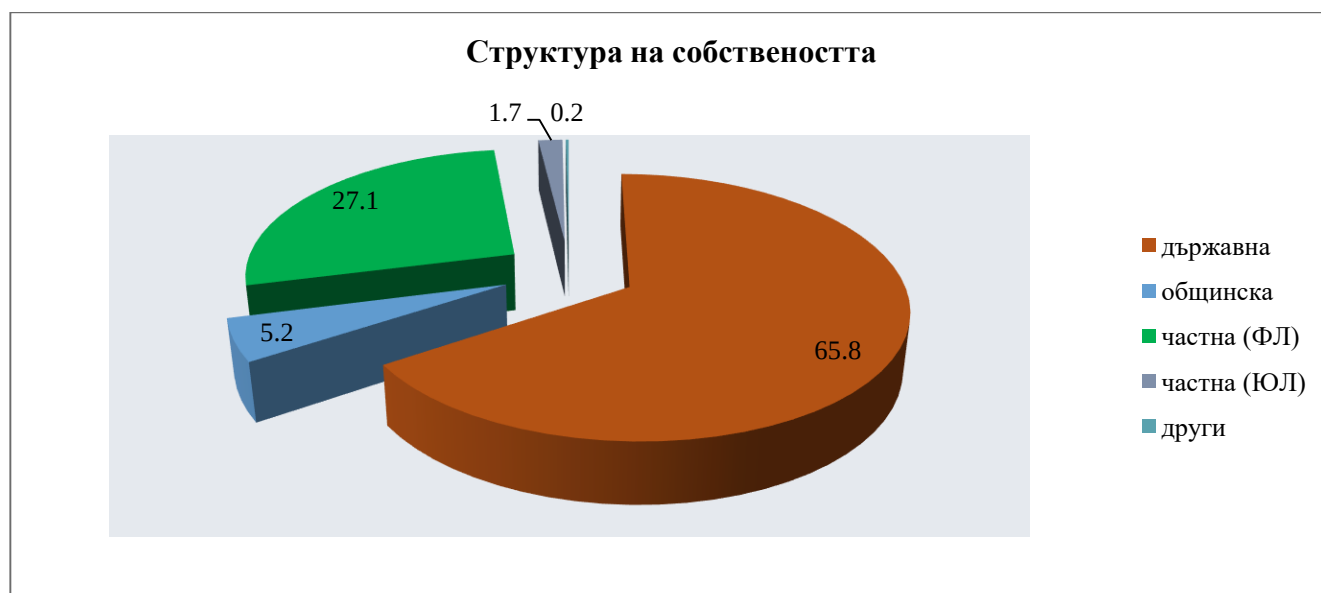
Една друга възможност за опазване на застрашени видове извън естествената им среда е чрез отглеждане на екземпляри в Зоологическа градина.

Зоологическата градина на община Габрово към момента е затворена за посетители, но общината е в процес на реализация на проект по ОП "Околна среда 2021 - 2027 г" - "Техническа помощ за инвестиции в зоологически градини". Документите, които ще бъдат разработи в рамките на проекта за зоологическа градина - Габрово са следните: план за развитие на зоологическа градина - Габрово, вкл. предварителни и обемно-устройствени проучвания за

определяне на разположението на обект, доказване на нормативната му допустимост и целесъобразност на инвестиционната идея; план за колекция, който да включва и план за размножаване; план за консервационни дейности; план - график за изпълнение на дейности за развитие на „Зоологическа градина - Габрово" при наличие на финансиране в краткосрочен и дългосрочен план - с отговорници, срокове и индикативен бюджет по отношение на краткосрочните дейности (3 до 5 години); техническо задание за изготвяне на инвестиционен проект. Общата стойност на проекта е 196 800 лв.

С цел осигуряване на възможност повече хора да се докоснат до природата и нейните дадености по Програма за развитие на туризма в Община Габрово през 2023 г беше сключен договор за цялостно почистване, обновяване на маркировката и ремонт на инфраструктурата на 3 бр. екомаршрути на територията на общината, както следва: кв. Ябълка – езеро Гецанов камък – вр. Мъхченица – кв. Ябълка; с. Източник – с. Торбалъжи – с. Боженците - м. Сечен камък – с. Източник; Дряновски манастир – с. Боженци.

Горските територии в община Габрово са с обща площ от 29 757.4 ха съгласно действащия Горскостопански план на ТП ДГС „Габрово” 2015 – 2024 (ГСП15 на ДГС). Устойчивото им управление означава стопанисване и използване на горите и горските територии по начин и в размер, който поддържа тяхното биологично разнообразие, производителност, капацитет за възстановяване, жизненост и потенциал да изпълняват, сега и в бъдеще, съответните екологични, икономически и социални функции на местно, национално и глобално ниво и това да не причинява вреда на други екосистеми.

Фигура 2. Структура на собствеността на горските територии (Източник: ГСП15)

По водещи функции, разпределението на площта на горските територии е, както следва:

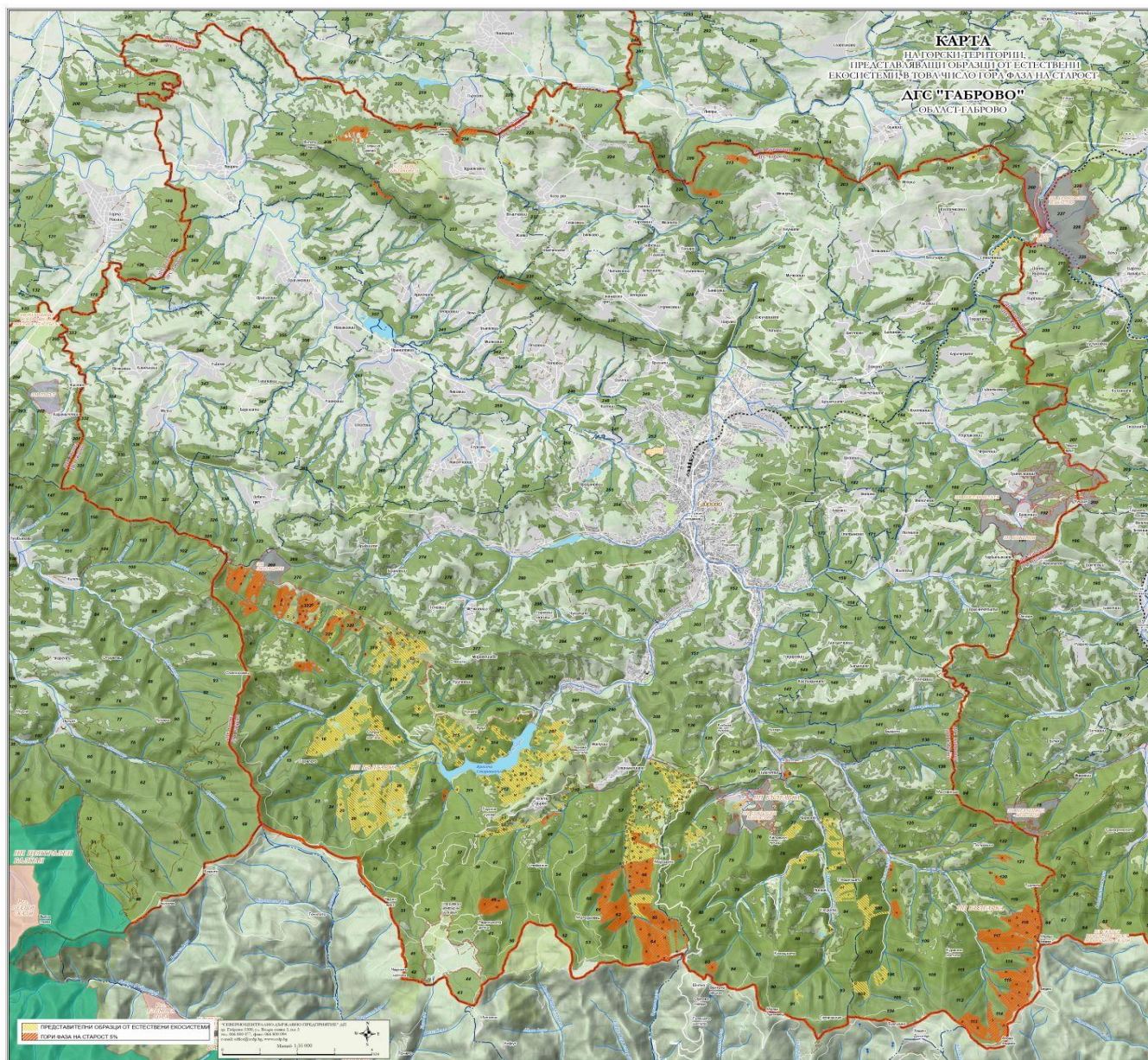
- **със стопанско предназначение** – 4369.9 ха;
- **защитни** (защита на водите, защита на почвите, защита на сгради и инфраструктура, защита на горна граница на гората, технич. проект борба с ерозия) - 3187.0 ха;
- **специални** (защитени зони Натура 2000, природни забележителности, защитени местности, природен парк; семепроизв. насажд. и градини; зелени зони; извънселищни паркове, гори с висока консервационна стойност) - 22200.5 ха.

Фиг. 3. Разпределение на площта на горските територии по водещи функции (Източник: ГСП15)

При сравнителен анализ на данните от последните две инвентаризации, могат да се установят следните тенденции:

- намаляват площите с иглолистни насаждения;
- увеличава се залесената площ във високите (от IV до VIII) класове на възраст – от 60 до над 140 години;
- увеличава се общият дървесен запас с 57 505 м³ (в резултат на увеличена площ и залесена площ и натрупаната разлика между прирастта и ползването).

Фиг. 4. Карта на горски територии, представляващи образци от естествени екосистеми, в т.ч. гора фаза на старост (Източник: СЦДП)

Забележка: жълт цвят - представителни образци от естествени екосистеми, оранжев цвят – гора фаза на старост.

За събиране на информация за засегнати от природни нарушения горски екосистеми и предизвикана от това загуба на дървесна биомаса се прилага процедура, която включва периодичен мониторинг и съставяне на констативни протоколи, като при природни нарушения с по - значителен мащаб се подава сигнален лист чрез платформата system.iag.

През 2023 година има извършени залесявания на обща площ около 21 дка. (отдел: 139 „Я“, с площ от 19 дка с Цер и отдел: 258 и 3 – 2 дка с топола). Същото е на обща стойност 22 734, 69 лв.

За подобряване на процесите на планиране и осъществяване на дейностите, свързани с опазването, възстановяването и поддържането на биологичното разнообразие в горските територии се извършва периодични инструктажи и обучения на служителите от лесовъдския състав относно доклади и нормативни документи, уреждащи правила и способи за форми и

методи на стопанисване на гори и горски територии по начин, незастрашаващ биологичното разнообразие.

Почви - живота на Земята зависи от здравето на почвите. Заявявайки готовност да даде своя принос за осигуряване на зелено бъдеще на настоящите и бъдещи поколения, през 2022 г. РСО „Централна Стара планина“ се присъединява към консорциум от университети, изследователски центрове и асоциации с общински, регионален и национален обхват от цяла Европа за разработване на проектно предложение по програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“. Проект NuMUS е одобрен за финансиране от Европейската комисия и стартира на 01.01.2023 г.

Антоново, Габрово и Елена са първите български общини, които са подкрепили Мисията за почвите, след като в рамките на Общото събрание на РСО „Централна Стара планина“ подписаха Манифеста на мисията за почвите.

На практика с този акт подписалите манифеста са се присъединили към активната общност от застъпници, която се грижи за бъдещето на почвите в Европа и света.

В изпълнение на основната цел на проекта да улесни разгръщането на мисията за почвите на местно и регионално ниво, РСО „Централна Стара планина“ е поставила началото на диалога за здравето и почвата в региона като представи проекта пред различни аудитории онлайн и на присъствени събития (общо събрание на старопланинските общини, екологичен фестивал УЗАНА ПОЛЯНА ФЕСТИВАЛ, заключително събитие на екологичен проект, стартираща среща по проект на Община Габрово и др.), създадена е специална страница www.rso-csp.org на български език и общност в LinkedIn, идентифицира заинтересованите страни и добри практики, участва в дистанционни обучения и събития, организирани от Европейската комисия.

Лов и риболов - районът на Габровската община е характерен с разнообразна и интересна фауна и ихтиофауна, което осигурява добър потенциал на ловния и риболовния туризъм.

ТП ДГС „Габрово“ стопанисва дивеча в границите си, като подобрява условията за развитието на здрави и жизнени популации от наличните видове с оглед повишаване възможностите за трофеен отстрел, разселване, добив на дивечово месо, развитие на ловния туризъм и ловния спорт, обогатяване на ловната фауна.

През 2023 г. е извършено зарибяване с балканска пъстърва от Дирекцията на Природен парк „Българка“ и Северноцентрално държавно предприятие – Габрово в две реки (Страшка и Янтра) - част от хидрографската мрежа на защитена територия ПП „Българка“, в присъствието на представители на ИАРА.

3.1 СЦ 2: Екологизация на населените места - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии.

Стратегическата цел разглежда потенциала на урбанизираните системи да създават стойност по отношение на природния капитал чрез инвестиции в опазване, възстановяване и разширяване на зелената инфраструктура в градските и крайградски територии; подобряване на информираността и подкрепа за широкото участие на населението, изграждане на капацитет, обучения, мрежи за обмен на добри практики; насърчаване на иновациите в областта на околната среда в градските райони.

Фокусът е върху мерки, които биха довели до „позеленяването“ му и увеличаване на присъствието на природата.

Качеството на живот, зависи от качеството на околната среда, въздуха, водата, почвата и храната. Начинът, по който околната среда влияе на нашето здраве, е доста сложен. Хората обаче все повече мислят за качеството на околната среда като за ключов фактор за благосъстоянието.

Зелената система се разглежда като пространствено – градоустройствен елемент, развитието, на който повишава капацитета на природата за предоставяне на множество жизнено важни екосистемни продукти и услуги, като например осигуряването на чист въздух и вода.

Зелената система на Габрово се състои от по-големи паркови площи и по-малки градини, разпределени сравнително равномерно и свързани чрез естествените зелени коридори по поречието на р. Янтра и притоците ѝ, както и чрез уличното озеленяване. Допълва се от зелените площи със специфично предназначение (зоологическа градина и гробищни паркове) и озеленените площи за ограничено обществено ползване.

Подробно описание на озеленените площи за широко обществено ползване е представено в Стратегията за развитие на зелената инфраструктура на гр. Габрово 2017 – 2023 г. и в Предварителния проект на Общ устройствен план на община Габрово. Съобразно големината и функциите си в градското пространство, като основни такива са определени:

- Парк „Баждар” – разположен в непосредствена близост до административния център на Габрово с площ от около 16 ха (от които близо 9,5 ха в регулация). Предприети са действия за реконструкция на парка.

- Парк „Маркотея” – разположен на 3 км южно от административния център на гр. Габрово. Проектите за парка обхващат площ от 55,5 дка, а самото строителство е осъществено в периода от 1963 до 1972 година. Основната реконструкция на парка е завършила през 2015 г.

- Парк „Кольо Василев – Обов” – с площ от 10.4 дка, паркът е разположен в североизточната част на града и е известен като парк „Колелото”.

- Градината до Драматичен театър „Рачо Стоянов“ и Регионална библиотека „Априлов-Палаузов“ – разположена в идеалния център на града. Градината е с площ от 3.35 дка.

- Градината пред Глинени гърнета - централна градска градина, разположена в историческия център на Габрово, в близост до църквата „Успение Богородично“, върху територия от 3.1 дка.

- Градината над Любовната чешма, Градината до Шиваров мост, Градината до бившата Професионална гимназия по текстил и моден дизайн, Градината до блок „Александър Стамболийски” и др.

Уличното озеленяване е добре развито по основните и по-големи артерии, но почти липсва в идеалния център на града, поради малката ширина на уличната мрежа. По-голямата част от дърветата са на възраст над 50-60 години и имат нужда от поетапна подмяна.

За целите на управление на зелената система, градската територия е разделена на 5 района на поддържане: район ЦГЧ, район Северозапад, район Североизток, район Запад и район Юг.

През 2015г. е създадено приложение, което е уеб-базиран пространствен модел, съдържащ данни, свързани със зелената инфраструктура като местоположение и състояние на дървесни и храстови видове, паркова мебел, алейна мрежа и други на част от територията на гр. Габрово: <https://gishub.gabrovo.bg:3344/webappbuilder/apps/11/>

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

Фиг. 5 Приложение - Инфраструктурата на зелената система

В плана за действие към ПООС са заложи мерки и за регулиране въвеждането и натурализирането на чужди видове в природата, контрол на ключови инвазивни чужди видове, пилотно прилагане на мерки и механизми за намаляване разпространението им.

През 2023г. във връзка с появил се в лесопарк Градище, община Габрово инвазивен вид - борова процесионка, в Областна администрация - Габрово е проведена среща с експерти от Изпълнителна агенция по горите, Институт за гората при БАН, Лесозащитна станция – София, ТП ДГС – Габрово, лесовъди от стопанства в Габрово и Севлиево. На срещата са обсъждени мерките за борба с този вид и необходимостта от мониторинг и анализи и предписване на конкретни мерки от лесозащитните станции в страната. През 2023 г. са извършени 10 огледа на места, където се е появила боровата процесионка, в резултат на което са поставени 3 броя фермонови уловки.

Фиг. 6 Снимки на засегнатите борове от борова процесионка

През м. септември 2023 г. Община Габрово подготви концепция за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) „Брегове на съвременето – комплекс от мерки за създаване на зелена, иновативна и приобщаваща градска среда в Габрово и Пловдив“. В

нея са включени пет проектни идеи, с които може да се кандидатства за финансиране по програмите на европейските фондове през периода 2021 – 2027 г. Една от проектните идеи включени в концепцията е благоустрояване на крайречната зона на река Янтра. Намеренията са изградените пешеходни алеи и веломаршрути по улиците „Аврам Гачев“ и „Дунав“ да се свържат с целия район по двата бряга на реката до парка на Колелото. Ще бъдат проектирани кътове за отдих и спорт, велоалея, пешеходни връзки, автомобилни подходи и др. С бъдещия проект се цели максимално приобщаване на прилежащите на реката терени с подходящи благоустройствени мероприятия за социализация и адаптация на теренните дадености, за създаване на зони, не само за озеленяване, рекреация и спорт, но и за обществено-обслужващи дейности. През 2022г. Община Габрово обяви процедура за провеждане на открит конкурс за идеен проект за **Благоустрояване на крайречната зона на р. Янтра в участъка между моста на ул."Д-р Н. Василиади" и моста на ул. „Христо Ботев“, гр. Габрово.** Към момента има избран изпълнител, който е ангажиран с изготвянето на проекта. Обхвата на функционалната зона включва незастроената територия по двата бряга на р. Янтра, попадаща в обсега северно от моста до Дома на хумора и сатирата (ул.“Д-р Н. Василиади“) до моста на ул.“Христо Ботев“, която ще е предмет на планиране и последваща реализация. Заедно с благоустрояването на речните брегове, се търси подходящо идейно решение за пешеходен мост (с велоалея) през р. Янтра, свързваща ул.“Васил Левски“ на левия бряг с ул.“Д-р Петър Берон“ на десния бряг. Оформяне на велоалея, успоредно и прилежащо на реката. Предвижда се реновиране и създаване на пешеходна мрежа с кътове за отдих, създаване на площадки за спорт, отдих, културни дейности на открито; рехабилитация/обновяване на съществуващите или нови автомобилни подходи и паркиране и цялостно озеленяване, обвързано с реката. Планиране на територията около и свързано с Дома на хумора и сатирата и Център „Христо и Жан-Клод“ и оформяне на нов културен комплекс са стъпки за превръщане на тази част от западния бряг на река Янтра в зона за градски събития и културни дейности. Пространството пред Спортна зала „Орловец“ следва да бъде реконструирано и подновено, като се предложат нови възможности за спорт и развлечения. Индикативната стойност заложи в концепцията за реализация на дейността е 17 300 000 лв.

Концепцията за интегрирани териториални инвестиции с водещ партньор Община Габрово **„Брегове на съвремието – комплекс от мерки за създаване на зелена, иновативна и приобщаваща градска среда в Габрово и Пловдив“,** успешно премина етапа на оценка за административно съответствие и допустимост и получи значима обществена подкрепа при обществени обсъждания, проведени през месец март 2024 година. На вторият етап на оценка включващ приоритизация на допуснатите концепции от членовете на Регионалния съвет за развитие на Северен Централен район за планиране, концепцията получи сумарен резултат от 80,46 точки (от 100 т. максимални) и е класирана на четвърто място.

КРАЙРЕЧНА ЗОНА НА РЕКА ЯНТРА ГРАД ГАБРОВО

Фиг. 7 – Вариант на идейно предложение. Изображението е илюстративно.

През м. юни 2023 г. кампанията „Да превърнем сивото в зелено“ чрез публично-частни партньорства, отново беше обявена с бюджет от **35 000 лв.** Програмата е насочена към реализация на дейности по благоустрояване на обекти – общинска собственост - ремонт на тротоарни площи, пешеходни зони, огради и облагородяване и поддържане на вътрешно-квартални, околблокови, алеини пространства и подходи.

Изпълнени обекти по ПЧП за 2023 г.

№	Вх. №, дата	Кандидат	Предложение:	Обща стойност /лв/	Кандидат		Община	
					%	Стойност	%	Стойност
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	№ 1/ 31.05.20 23 г.	Добромир Бондоков	Направа на тротоарна настилка на ул. Пионерска и ул. П.Божинев	8568.90	35.00 %	2999.12	65.00 %	5569.79
2	№ 2/ 28.06.20 23 г.	Елеонора Ташева	Направа на асфалтова настилка на ул. "Партизанска" в с. Поповци	14997.53	35.00 %	5249.56	65.00 %	9747.97
				23571.3		8255.68		15317.6

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

Снимка №1

Снимка № 2

Снимка №3

Снимка №4

През 2023 г. са реализирани 3 проекта с финансиране от ПУДООС:

„Изграждане на спортен кът за отди в село Гергини, община Габрово” - постигнати резултати: намаляване на замърсените площи на територията на кметство Гергини; изграден спортен кът; преобоядисани съществуващи детски съоръжения (слонче, люлка, катерушка - кълбо, катерушка - ракета); обновени съществуващи пейки; доставени и монтирани: седалки за люлеене на детски люлки; баскетболен кош; волейболна мрежа; тенис маса - 1бр.; пейки – 2 бр.; кошчета за битови отпадъци – 2 бр.; соларни лампи – 2 бр.; почистени растителни и битови отпадъци. Стойността на проекта е 15 000 лв.

„Изграждане на кът за отди в село Враниловци, община Габрово” – постигнати резултати: намаляване на замърсените площи на територията на кметство Враниловци; изграден кът за отди – състоящ се от беседка, алея, фитнес съоръжение, люлка, пейки – 2 бр. кошчета за битови отпадъци - 2 бр., ремонтиран съществуващ кладенец, изградена цветна градина, засадена дървесна растителност – 1бр. магнолия. Стойността на проекта е 14 979 лв.

„Изграждане на кът за отди в село Поповци, община Габрово” - намаляване на замърсените площи на територията на кметство Поповци и изграден кът за отди състоящ се от беседка, пейка - 1 бр., кошче за битови отпадъци - 1бр., маса за игра на шах - 1бр., тенис маса - 1бр. Стойността на проекта е 14 991,6 лв.

Всички дейности, заложи в проектите по ПУДООС, са насочени към повишаване на екологичната култура на младите хора и тяхната активност при решаването на проблеми, свързани с опазването на околната среда, както и подобряването ѝ в населеното място.

4. Отчет за изпълнение на приоритет 2- Населени места с високо качество на живот, модерна екологична инфраструктура и нулево замърсяване.

Този приоритет е насочен към опазване и ефективно използване на ресурсите, възстановяване на биоразнообразието в населените места, намаляване на емисиите от битово отопление, развитие на устойчив транспорт и подобрена свързаност и нулево замърсяване. За постигането му са дефинирани три стратегически цели:

4.1. СЦ 1: Нулево замърсяване в населените места - предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите, атмосферния въздух; безопасни нива на шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

За постигане на целта са планирани мерки свързани с реконструкция и разширяване на съществуващата канализационна и водоснабдителна мрежи; проектиране и изпълнение на решения за отвеждане и пречистване на отпадъчните води на съставните селища на община Габрово; разработване и изпълнение на иновативни решения за ефективно използване на водните ресурси в производствените предприятия. Изпълняват се и мерки за ускорено благоустрояване на градската среда, ремонт на уличната мрежа; възстановяване и поддържане на храстовата и дървесна растителност по всички улици и основни артерии, където това е възможно, и др.

През 2023 г. с цел благоустрояване на градската среда е извършено следното:

1. Ремонти на уличната мрежа както следва:

1. Дейности по настилки по платно за движение		
1.1. Ул. „Никола Балканеца” и междублокови пространства, град Габрово	Описание в конкретика: Цялостно: <u>Нова конструкция улична и тротоарна настилка, ново улично осветление, отводняване, подземни контейнери</u> Участък от улицата: ул. „Никола Балканеца” и междублокови пространства Дължина: 0.25км	Стойност: 700 000 лв с ДДС
1.2. Ул. „Райчо Каролев”, град Габрово	Описание в конкретика: Цялостно: Нова конструкция улична и тротоарна настилка. Участък от улицата: от бул. „Априлов” до ул. „Македония” Дължина: 0.25км	Стойност: 120 000 лв с ДДС
1.3. Междублоково пространство - ул. „Македония”, ул. „Никола Войновски” и р. „Синкевица”, град Габрово	Описание в конкретика: Цялостно: Нова конструкция улична и тротоарна настилка, ново улично осветление Участък от улицата/пътя/кръстовище: пространство между ул. „Македония” и р. „Синкевица”	Стойност: 500 000 лв с ДДС
1.4. Паркинг РЕМО Етър и участък от общински път Габрово - Ябълка	Описание в конкретика: Цялостно: Нова конструкция улична и тротоарна настилка, ново улично осветление	Стойност: 550 000 лв с ДДС
1.5. Ул. „Златна нива” и участък от ул. „Зелена ливада”	Описание в конкретика: Цялостно: Подмяна на водопровод, изграждане на битова канализация, възстановяване асфалтова настилка, бордюри и тротоари Дължина: 0.30км	Стойност: 368 100лв с ДДС
1.6. Паркинг ул. „Цанко Дюстабанов”	Описание в конкретика: Цялостно: Преасфалтиране, хоризонтална маркировка и вертикална сигнализация	Стойност: 18 500 лв с ДДС
1.7. Ул. „Никола Войновски” и участък от ул.	Описание в конкретика: Цялостно: Подмяна на водопровод, възстановяване асфалтова настилка	Стойност: 57 300 лв с ДДС

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

„Малина”		
1.8. Текущ ремонт и поддържане на улици в град Габрово, малките населени места и общинска пътна мрежа	Описание в конкретика: Частично: Изкърпване на единични повреди и цели участъци. Участък от улицата: ул. „Байкал“, ул. „Лазар Донков“, участък от общински път Габрово - Ябълка, ул. „Стрежера“, ул. „Чумерна“, ул. „Петър Михов“, ул. „Стефан Караджа“, ул. „Свищовска“, бул. „Могилъов“, ул. „Калиакра“, улица в с. Торбалъжи, улица в с. Драгановци, улици в с.Гъбене, общински път с. Драганчета, общински път с. Мечковица – с. Геновци, общински път с. Гергини – с. Николчовци и др. Дължина: Изкърпване на единични повреди и цели участъци.	Стойност: 425 000 лв с ДДС
2. Дейности по тротоари и банкети		
2.1. тротоари с. Драгановци	Описание в конкретика: Цялостно: изпълнени до кота трошен камък, вкл. бордюри Участък от улицата: с. Драгановци, улица съвпадаща с Републикански път II-44	Стойност: 52 750 лв с ДДС
2.2. тротоари с. Янковци	Описание в конкретика: Цялостно: изпълнени до кота земно легло Участък от улицата: с. Янковци, улица съвпадаща с Републикански път II-44	Стойност: 1700 лв с ДДС
2.3. тротоари с. Поповци	Описание в конкретика: Цялостно: <u>възстановена асфалтова настилка</u> Участък от улицата: спирка с. Поповци	Стойност: 7500 лв с ДДС
3. Мерки за успокояване на движението (кръгови кръстовища, изнесени тротоари, острови, изкуствени неравности и др.)		
3.1. Ул. „Индустириална”	Описание в конкретика: Вид дейности за успокояване на движението: изготвен проект за изграждане на 1бр. изкуствена неравност;	Стойност: в рамките на договор за поддържане на вертикална сигнализация;
3.2. ул. „Капитан Дядо Никола”	Описание в конкретика: Вид дейности за успокояване на движението: изготвен проект за изграждане на 2бр. изкуствени неравности;	Стойност: в рамките на договор за поддържане на вертикална сигнали-

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

		зация;
3.3. ул. „Скобелевска”, ул. „Чардафон”, бул. „Априлов”, ул. „Никола- евска”, ул. „Орловска”, ул. „Емануил Манолов”, ул. „Кирил и Методий”, ул. „Морава”	Описание в конкретика: Вид дейности за успокояване на движението: изнесен бордюр с гъвкави ограничители;	Стойност: 5000 лв с ДДС

2. Водоснабдяване на група села на територията на област Габрово – Думници, Гайтани, Прахали, Гледаци, Мрахори, Чавеи, Пецевци, Златевци, Милковци, Лоза, Петровци, Армените, Здравковец, Влайчовци от вътрешната водоснабдителна мрежа на гр. Габрово на стойност 5 040 000 лв.

3. Реконструкция на водопровод и канализация на ул. "Златна нива" и ул. "Зелена ливада" – гр. Габрово на стойност 305 000,00 лв.

4. Изграждане и реконструкция на обекти от зелената система на община Габрово. Същите са вследствие и като допълнение на приключили ремонти на улична мрежа, вътрешноквартални пространства и други. Освен тях са предвидени и изпълнени текущи обновявания на зелени пространства, зацветяване и засаждане на декоративна растителност в различни зони. По-важните обекти са:

- **Реконструкция на зелените площи по ул. „Св. Св. Кирил и Методий” в участъка от ул. „Лазар Донков” до ул. „Райчо Каролев” – 5500 лв.**

В допълнение към извършените строителни дейности, свързани с рехабилитацията на уличната и алейна мрежа, обособяване на зелени площи и тяхното подравняване, в района на ул. „Св. Св. Кирил и Методий“, през 2023 г. е засадена декоративна растителност – 14 бр. широколистни дървета, устойчиви на утежнените градски условия и близо 1200 бр. иглолистни и широколистни храсти. Цялостното облагородяване на района приключи със затревяване на зелените пространства. Общата площ на реконструирани вегетативни зони е близо 1 дка. Съществуващата в района дървесна растителност е запазена, като са предприети действия за провеждане на резитби за подобряване на състоянието ѝ.

- **Ул. „Свищовска” 59-67 – 2550 лв.**

Обектът отново е свързан с проведена реконструкция на уличната мрежа, пешеходните пространства и обновяването на разположените в района четири броя детски площадки и кътове за отдих. Отдел „Озеленяване” продължи с почистването от строителни и растителни отпадъци, запълване с почва и подравняване на зелените пространства, премахване на самонастанила се растителност, оформяне на съществуващите и запазващи се декоративни храсти и дървета. Всички терени в обхвата на обекта са затревени. Общата площ на реновираните зелени зони е около 2,5 дка. Засадени са 31 бр. широколистни дървета.

- **Кампания „Зелено Габрово“ – 9000 лв.**

През 2023 г. за поредна година отдел „Озеленяване“ организира масштабна кампания „Зелено Габрово“. Тя се проведе на няколко етапа, като цветя и декоративна растителност бяха предоставени на кметствата и кметските наместничества на територията на община Габрово, детски, учебни и социални заведения, жители на града, желаещи да облагородят междублоковите пространства и кварталните зони за отдих. В изпълнение на кампанията отдел „Озеленяване“ раздаде общо 12 356 сезонни и многогодишни цветя, декоративна растителност. От общото предоставено количество растения 12 265 бр. са произведени от

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

отдела в оранжерии на ОП „Благоустрояване“. Останалите 91 бр. растения, са закупени по реда на *Закона за обществените поръчки* по сключени договори за доставка на цветя и декоративна растителност. Кампанията се провежда с цел насърчаване подобряването на градската среда, популяризиране на мерки за опазване на околната среда и биоразнообразието, включване на общността в ангажиментите към развитие и поддържане на зелената система. Част от инициативата беше посещение на оранжерии на ОП „Благоустрояване“ на деца от първи до четвърти клас, обучаващи се с в летни занимални в училищата, които имаха възможност да се запознаят с процеса на производство на декоративна растителност, начини за размножаването ѝ и методи за последващото ѝ отглеждане. Децата имаха възможност сами да пресаждат цветя, част от които впоследствие отнесоха по домовете си.

Общо за 2023 г. са засадени над 150 000 сезонни и многогодишни цветя, над 40 000 бр. луковици на пролетни цветя, около 1 300 бр. дървета и храсти.

5. Извършвано е планово почистване ръчно и механично на пътната и алейна мрежа на Община Габрово. Поетапно са измивани улиците със специализирани автомобили по график.

В плана за действие към програмата са заложи и мерки свързани с намаляване на емисиите от битово отопление и създаване на зони с нулеви емисии; за подобряване на транспортната инфраструктура и увеличаване на атрактивността на обществения транспорт, вкл. ускорената подмяна на превозните средства с такива с ниски и/или нулеви емисии и изграждане на зарядни станции. Планирани са и инвестиции, вкл. изграждане на инфраструктура, за подобряване на пешеходното и велосипедно придвижване. Важен акцент е реализирането на програма за насърчаване използването на електрически автомобили от граждани и бизнес, вкл. изграждане на зарядни станции на обществени паркинги и др. локации; разширяване на зоните за платено паркиране и въвеждане на правила за безплатно ползване за електрически автомобили; създаване на зони с ограничен достъп на автомобили, с изкл. на електрически и др. стимули. Включени са мерки за повишаване на информираността, знанията и обществената ангажираност, с фокус КАВ, шумово замърсяване; йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Разширява на газопреносната мрежа в районна. За 2023 година са пуснати 2 бр. промишлени клиенти, 6 бр. обществено административни и 53 бр. битови. Построената мрежа е 2500 м. Ситигаз провеждат и информационни кампании за насърчаване на гражданите да използват екологично гориво.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се базира предимно на информацията, предоставена от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Регионална инспекция по околна среда и води (РиОСВ) – Велико Търново, както и от гражданските станции, разположени на територията на общината.

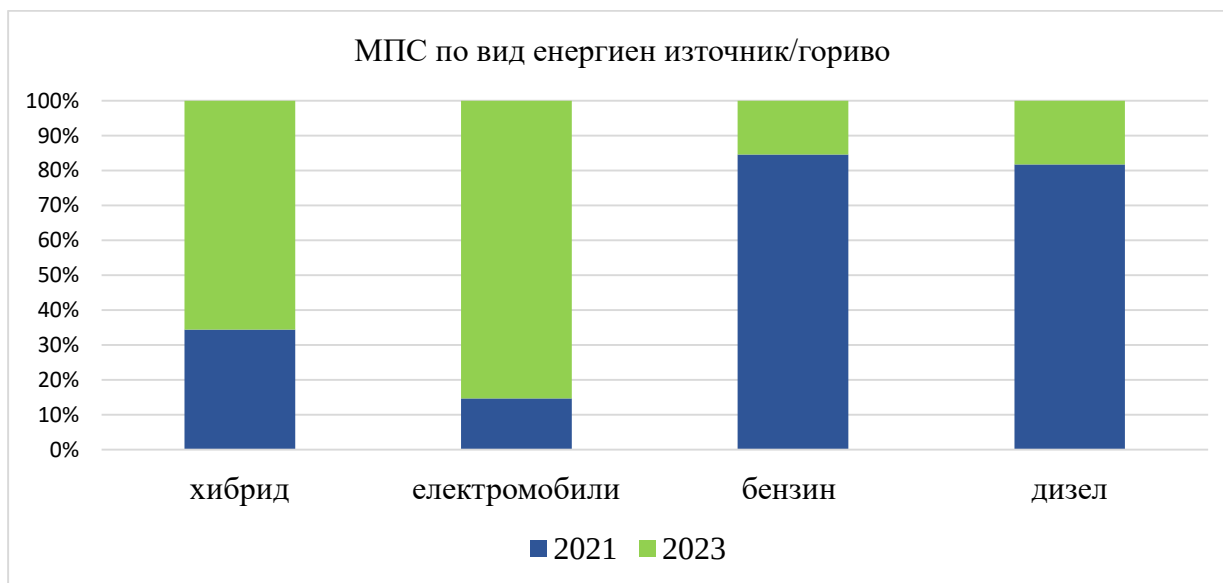
Основните показатели, които са включени в оценката на КАВ, са фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид и озон.

В Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.), е посочено, че най-голяма част от емисиите, изпускани от сектора „Транспорт“, идват от дизеловите автомобили pre-Euro и Euro 1, които представляват около 45% от емисиите.

Емисиите на първични ФПЧ от автомобилния транспорт са резултат от производните от непълното изгаряне на гориво в ауспусите на превозните средства, от износването на спирачните накладки и гумите и от абразията на пътищата.

Съгласно информация предоставена от Областна дирекция на МВР - Габрово, през 2021 г. регистрираните в ОДМВР- Габрово МПС електромобили са били 10 бр., 62 бр.

хибрид, 5794 бр. на бензин и 5010 бр. на дизелово гориво. През 2023г. броят на регистрираните електромобили е 53, на хибридните МПС 118 бр., 1054 бр. на бензин и 1116 бр. на дизелово гориво.

Фиг. 8 Структура на МПС по вид гориво / енергиен източник (Източник: ОДМВР – Габрово)

Наблюдава се тенденция в нарастване броя на електромобили и хибрид. Въпреки регистрираната устойчива тенденция на нарастване на броя електромобили и хибридни автомобили техният брой остава нисък. Необходими са фокусирани усилия за подкрепа и изграждане на публична инфраструктура за зареждане, а така също и за провеждане на активни информационни и промоционални кампании.

За **подобряване на транспортната инфраструктура и увеличаване на атрактивността на обществения транспорт** на 22.04.2024 г. е сключен договор за финансиране №BG-RRP-8.013-0005-C01 по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) за изпълнение на проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“.

Проектът ще се изпълнява в партньорство между Община Габрово (кандидат), Община Севлиево (партньор) и ОБЩИНСКИ ПЪТНИЧЕСКИ ТРАНСПОРТ ЕООД, Габрово (вътрешен оператор по ДОУ с Община Габрово и партньор по проекта).

Основните дейности по проекта са в съответствие с План за интегрирано развитие (ПИРО) на община Габрово 2021-2027 г., План за устойчива градска мобилност на община Габрово до 2030 г. и ПИРО на община Севлиево 2021-2027 г. Те включват:

- Доставка на 7 бр. електробуси - 5 бр. 7 (+/-1) метрови и 2 бр. 12 (+/- 1) метрови, за обслужване на направление Габрово - Севлиево и прилежащите села (дейност на Община Габрово);
- Доставка, монтаж и присъединяване на 7 бр. зарядни станции (дейност на Община Габрово);
- Доставка и внедряване на 1 бр. система за електронно таксуване на пътниците в обществения транспорт (дейност на Община Габрово);
- Изпълнение на инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност, насочени към уязвимите участници в движението – пешеходци и велосипедисти. В община Габрово ще бъде изпълнена осветеност на 22 пешеходни пътеки, а в община Севлиево

ще се изпълни осветеност на 60 пешеходни пътеки и изграждане на велосипедна инфраструктура (дейности на Община Габрово и Община Севлиево).

Очакваните резултати са:

- доставени 7 бр. нови електробуси;
- изградени 7 бр. нови зарядни станции за новите електробуси;
- внедрена 1 бр. система за електронно таксуване на пътниците в обществения транспорт;
- реализирани инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност за уязвимите участници в движението – осветени пешеходни пътеки - 22 бр. в Габрово и 60 бр. в Севлиево, и изградена велосипедна инфраструктура в гр. Севлиево;
- развита екологосъобразна мобилност в общините Габрово и Севлиево.

Предприети са мерки за подобряване на градската логистика, вкл. проучване и прилагане на организационни мерки за намаляване на трафика в пиковите часове. В рамките на проект „Иновации за активна мобилност за зелени и безопасни градски решения“ с акроним AMIGOS, финансиран по програма Хоризонт Европа се предвижда разработване на идейни проекти за велосипедни алеи в чертите на гр. Габрово, съчетани с пътната инфраструктура.

Основната цел на проекта е анализиране, разработване и тестване на адаптирани решения за градска мобилност, насочени към намаляване на трафика и увеличаване на активните форми на придвижване, чрез оценка на въздействието върху околната среда, безопасността, икономиката и обществото в средносрочен и дългосрочен план.

Основните дейности по проекта включват:

- оптимизиране на трафика чрез съчетаване на различни форми на мобилност: прилагане на нови разпоредби за ограничения на скоростта в централна градска част; подобряване на работния режим на светофарните уредби; синхронизиране на различните видове мобилност; буферни паркинги;
- преразпределяне на публичното пространство: реорганизация на обществени градски площи; трансформиране на ключови зони в места за активна мобилност; определяне на календарен и часови график; подобряване на паркирането за велосипеди, скутери и др.; възможности за зареждане на електрически превозни средства;
- закупуване на 3 бр. броячни камери за контрол на трафика с цел подобряване на организацията на движението в Габрово.

4.2. СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива /прилагане на принципа "нулеви отпадъци";

Три области на интервенция очертават обхвата на действие за постигане на стратегическата цел:

Предотвратяване на образуването на отпадъци

Планираните мерки и инвестиции комбинират разширяване и надграждане на вече съществуващи системи и инициативи на общинско ниво с нови механизми за управление и мониторинг на различните потоци отпадъци.

Инвестиции в инфраструктура за домашно компостиране и подготовка за повторна употреба на битовите отпадъци, развиването на капацитет за мониторинг на различните потоци отпадъци, създаването и поддържането на подходяща информационна основа за количествата образувани отпадъци, вкл. и такива от производствена дейност, са част от идентифицираните мерки.

Компостиране:

През отчетния период са предоставени 108 бр. компостери на жители в кв. Недевци, кв. Лисец, с. Брънеци, с. Поповци, с. Стойчовци, ул. „Пройновска“; ул. „Малуша“; ул.

„Слънчева“; ул. „Чучура“; ул. „Чумерна“; ул. „Мазалат“; ул. „Прага“; ул. „Орлово гнездо“; ДГ „Мечо Пух“, с. Поповци; с. Милковци; с. Златевци; с. Кози рог; с. Зелено дърво.

Не са разходвани средства за закупуване на нови компостери, поради налични такива.

Подземни контейнери

През 2023 г., е изградена една площадка с подземни контейнери за разделно събиране на отпадъци на ул. "Никола Балканеца", която включва 6 контейнера всеки с обем 3 куб. м. Четири от контейнерите са за рециклируеми отпадъци, а два - за биоразградими. Прилежащите зони са облагородени. Стойността на извършените разходи възлиза на **83 975,04 лв.**, финансирани от целева субсидия за капиталови разходи.

Общият брой на подземните площадки за разделно събиране на битови отпадъци изградени на територията на град Габрово е девет, включващи общо 20 контейнера с обем 3 куб. м за рециклируеми отпадъци и 11 с обем 3 куб. м за биоразградими отпадъци.

Отпадъци от опаковки и текстил

През 2023 г. изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки е разширена. Разположени са 14 бр. съдове за събиране на отпадъци от опаковки на 7 нови точки в с. Боженци, с. Жълтеш, с. Драгановци, с. Янковци, с. Яворец, с. Поповци и с. Враниловци.

Организацията по оползотворяване на опаковки, с която Община Габрово има сключен договор, разположи 9 бр. контейнери за разделно събиране на пластмасови опаковки с обем до 3 литра.

За събиране на отпадъци от облекла и текстил, на територията на град Габрово има разположени 20 бр. специализирани съда.

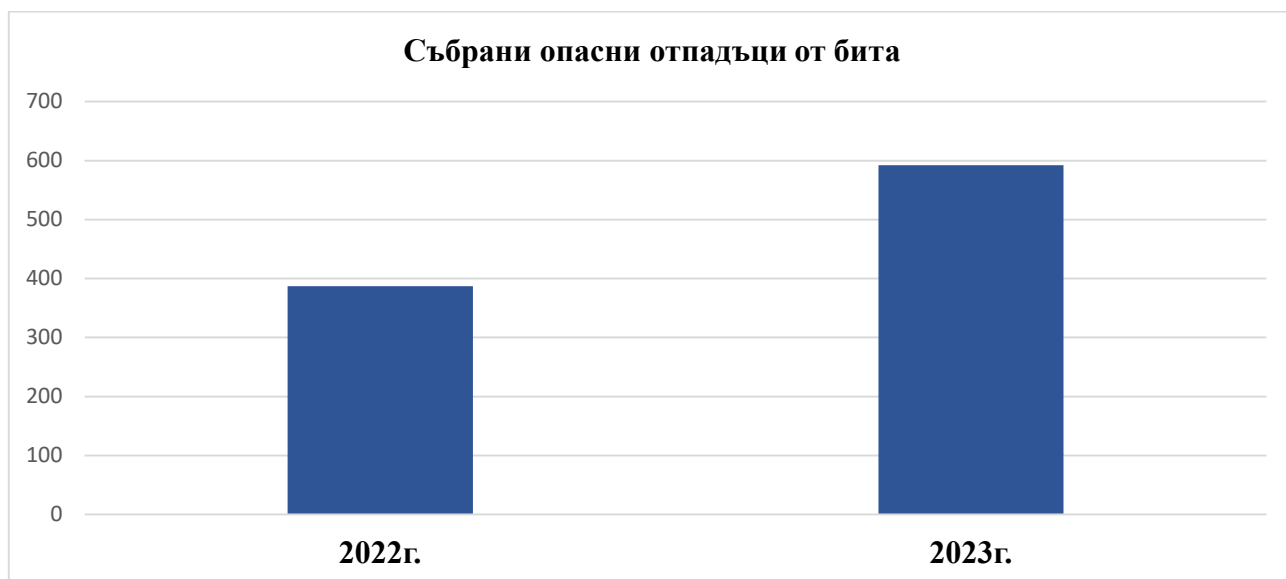
Вендинг система

Габрово беше първата община в страната, в която през 2022 г., бяха поставени две вендинг машини за пластмасови бутилки и алуминиеви кенчета. Вендинг автоматите осигуряват прецизно сепариране на материалите чрез система за разпознаване на опаковките по вид на материала, форма, баркод и съдържание на течност. Предадените опаковки се компактират в устройствата, след което се насочват за рециклиране.

Чрез двата вендинг автомата за 2022 г. и 2023 г. са предадени общо 509 723 бр. пластмасови бутилки и алуминиеви кенчета. Събраното количество суровини е предадено за рециклиране, а средствата от тяхното изкупуване са разходвани за закупуване на предметни награди за обезпечаване на ежемесечните кампании за обмяна на точки, както и за закупуване на чували и обслужване на машините. Част от наградите са осигурени от габровски фирми. Стойност на разходите възлиза на **5 152,54 лв.** от Общински бюджет и чрез публично-частно партньорство.

Опасни отпадъци

През 2023 г., бяха организирани две кампании за събиране на опасни отпадъци от домакинствата с мобилен пункт. Събрани са общо 592.200 кг. опасни отпадъци от граждани, предадени в рамките на двете кампании. Стойност на разхода – **3 246,61 лв.**

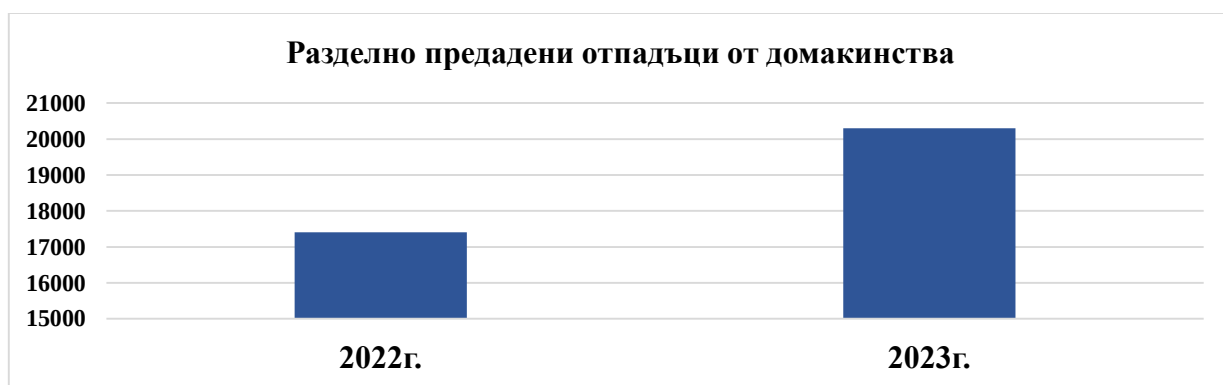
Фиг. 9 Събрани опасни отпадъци от бита

Мобилен пункт

Мобилният пункт за разделно събрани отпадъци от домакинствата е инициатива, организирана от Община Габрово и ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци“. Пунктът стартира дейността си през юли 2019 г., а целта е да се осигури на гражданите удобен и лесен начин за предаване на разделно събраните отпадъци, което пък ще доведе до повишаване на общественото информиране и постигане на целите, заложи в ЗУО.

Мобилният пункт събира и транспортира разделно събрани отпадъци от домакинствата ежедневно по предварително подадена заявка. Услугата е безплатна.

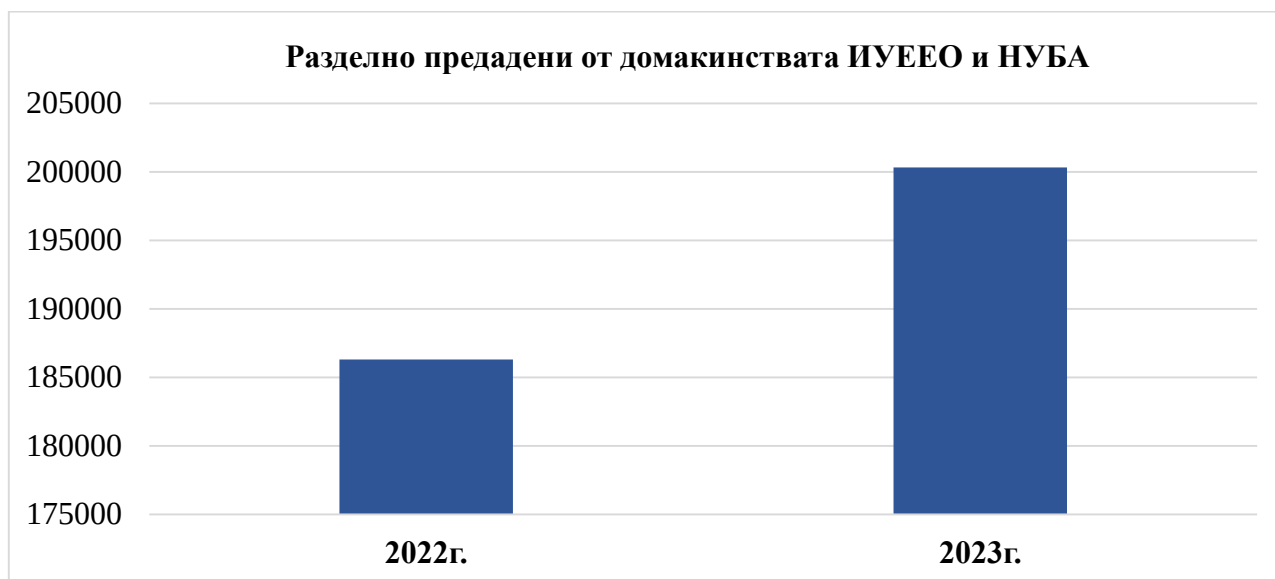
През 2023 г. чрез мобилния пункт са събрани 20 300,00 кг. Стойност на разхода – **6 100,00 лв.**

Фиг. 10 Разделно предадени отпадъци от домакинства

ИУЕЕО и НУБА

През 2023 г., от въведената система за разделно събиране на ИУЕЕО и НУБА са събрани общо 199 818,60 кг. отпадъци. Количеството на предадените луминесцентни лампи от територията на община Габрово 228,10 кг. Изградената система обхваща всички търговски обекти за бяла техника. Събраното количество НУБА от физически и юридически лица е 513,50 кг. Системата обхваща всички учебни заведения, кметства и големи търговски вериги.

Фиг. 11 Разделно събрани отпадъци от домакинства ИУЕЕО и НУБА

Информираност

През 2023 г. се проведеха 34 информационни кампании, насочени към различни целеви групи с фокус върху различни теми, обвързани с намаляването, разделното събиране и рециклирането на отпадъците. Направени са много публикации в печатни и онлайн медии. В рамките на годината са реализирани: екологичен фестивал Узана Поляна фест; 2 броя събития за Европейската седмица на мобилността – в парка на Мечето и в парк „Колю Василев – Обов“; пролетно почистване; „Да изчистим България заедно“; 2 броя инициативи съвместно с организация по оползотворяване – еко изложба разположена пред спортна зала „Орловец“ и среща с представители на търговски обекти за храна и напитки, с цел представяне на машина за трошене на стъкло; 12 бр. кампании за депозитната вендинг система, които продължават да се провеждат всеки първи вторник на месеца; 2 броя информационни събития за събиране на опасни отпадъци; Ден на Земята - проведено в местност Градище; открит урок на Депото за отпадъци с деца от габровските училища; 10 еко урока, проведени с деца от 1 до 7 клас, в габровските училища; среща-беседа по екологични теми с деца от Априловска гимназия. Общата стойност на разходите възлиза на **120 000,00 лв.**

От 2023 г. Община Габрово, съвместно с екип на сдружение „За Земята“ работи по План за предотвратяване на пластмасовите отпадъци, който е част от планираните мерки по Програма за управление на отпадъците на Община Габрово.

Подготовка за повторна употреба и рециклиране на различни потоци отпадъци

Планираните мерки приоритизират инвестициите в инфраструктурата за разделно събиране и третиране на няколко потока отпадъци – биоразградими отпадъци от домакинства и отпадъци от строителство и разрушаване. Подобряването на ефективността на инсталацията за предварително третиране на битовите отпадъци в РДНО Габрово също е обект на интервенция на плана, обвързано с постигане на целите за намаляване на депонираните биоразградими и увеличаване на количествата рециклируеми отпадъци. Осигуряването на административен и институционален капацитет за контрол и прилагане на йерархията при управлението на отпадъците е компонент от плана за действие в рамките на тази област на интервенция.

През 2023г. на инсталация за компостиране са предадени 1 521,94 тона биоотпадъци.

Фиг. 12 Разделно събрани биоотпадъци

Като мярка за разделното събиране на отпадъци образувани в промишлени предприятия, през 2023 г. са предоставени безвъзмездно 30 бр. съда за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Чрез инспекторите към ОП РДНО, съдовете са раздадени на 15 предприятия и фирми от територията на община Габрово, като е проведена и информационна кампания.

В управлението на строителните отпадъци се наблюдава тенденция в селектираното им предаване на площадка за временно съхранение, разположена в Регионално депо за неопасни отпадъци-Габрово.

Намаляване на количествата и риска от депонирани отпадъци

Основните пакети от мерки включват: дейности за намаляване на количествата депонирани отпадъци от приоритетни за регионалната икономика производствени сектори, модернизация на Регионалната система за управление на битовите отпадъци, проучване на възможностите за оползотворяване на утайките от ПСОВ.

4.3 СЦ 3: Трансформация на модела на поведение и потребление към нулево замърсяване, развитие на кръгова икономика и ресурсна ефективност

Идентифицираните области на интервенция в рамките на тази стратегическа цел интегрират концепцията за ресурсна ефективност като елемент на местните политики за опазване на околната среда в две основни направления:

Насърчаване на устойчивите модели на потребление сред населението

Предвидените мерки залагат на три основни инструмента за стимулиране на ресурсно ефективно и екологично поведение: осигуряване на достъп до информация и дигитализация на услугите, свързани с управление на отпадъците; информационни кампании и системно образование по околна среда; засилване на сътрудничеството с организациите по оползотворяване на отпадъците за популяризиране на ползите от разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци.

Решения за кръгова икономика и ресурсна ефективност

В тази си част планът за действие включва мерки, които извеждат ролята на общината в създаването и утвърждаването на мрежа от знания и иновации за ресурсно ефективни

решения за развитие на местната икономика. Мерките предвиждат сътрудничество с компетентните институции, браншовите организации и икономическите оператори за повишаване нивото на информираност за прилагане на принципите на екодизайн, устойчиви инвестиции и йерархията при управление на производствените отпадъци. Приоритет е засилването на партньорството с научната и изследователската общност за разработване и внедряване на иновативни решения в подкрепа на прехода към кръгова икономика.

През 2023г., е проведена работна среща с ОООп Еко Партньорс за разширяване на системата за разделно събиране на опаковки в малките населени места на територията на община Габрово. Проведени са 2 инициативи съвместно с организация по оползотворяване – еко изложба разположена пред спортна зала „Орловец“ и среща с представители на търговски обекти за храна и напитки, с цел представяне на машина за трошене на стъкло; 12 бр. кампании за депозитната вендинг система, които продължават да се провеждат всеки първи вторник на месеца.

5. Отчет за изпълнението на приоритет 3 - Ограничаване на изменението на климата (ИК) и адаптация към климатичните промени

Анализът на политиките и постигнатите резултати показва, че за да се реализира ускорен преход към нисковъглеродни и устойчиви към ИК икономика и общество, са необходими фокусирани усилия.

Община Габрово е постигнала значим напредък в усилията по смекчаване на ИК и ограничаване на емисиите парниковите газове (ПГ), както и в процеса на интегриране на политиките за климата в секторните политики, с акцент устройство на територията, строителство, жилищна политика, транспорт, енергийна ефективност, управление на отпадъците, управление на водите, управление на зелената система, защитени територии, почви, гори и др. Необходими са допълнителни и целенасочени усилия за: подобряване на координацията между компетентните институции - на национално, на регионално и на местно ниво; както и за ефективно интегриране на целите за декарбонизация и за устойчивост към ИК в секторните политики и регулации.

Постигането на ограничаване изменението на климата, на устойчивост на общество и икономика към настъпилите и бъдещи климатични изменения, изисква прилагане на комплексен подход. Дефинираните стратегически цели, области на действие и мерки са насочени към преодоляване на идентифицираните дефицити и предизвикателства.

5.1. СЦ 1: "Смекчаване на изменението на климата".

Тази цел адресира предизвикателствата, свързани с високата въглеродна и енергийна интензивност на транспортния сектор, на сектори строителство и сгради, на сектор битово отопление, както и на технологичното изоставане и ниско ниво на използване на ВЕИ, както в тези сектори, така и в производствените процеси на територията на общината.

През 2023 г. по инициатива на Община Габрово е създадена първата енергийна общност (ЕО) в България, в която се включват 73 участници, всеки от които участва с капитал от 500 до 5000 лв. Стойността на инвестицията за изграждането на ВЕИ е 160 180 лв., а местоположението на инсталацията е на Регионалното депо за неопасни отпадъци.

Във връзка с насърчаване използването на енергия от ВЕИ, за **изграждане на фотоволтаични централи за собствени нужди през 2023г.**, Община Габрово разработи и спечели **инвестиционна концепция**, финансирана по инициативата EUCF на стойност 60

000 евро. Средствата бяха използвани за **изготвяне на идейни проекти.**

По програмата за икономическа трансформация към компонент „Интелигентна индустрия“ на Националния план за възстановяване и устойчивост в списъка на сключени договори за финансиране с крайните получатели по процедура BG-RRP-3.006 „Изграждане на нови ВЕИ за собствено потребление в комбинация с локални съоръжения за съхранение на енергия в предприятията“ са 5 габровски предприятия "ЕЛЕКТРОНИНВЕСТ ГРУП" ЕООД, "МАРИНА" ООД, ВАС ЕООД, МАК АД, ПЪТСТРОЙ-ГАБРОВО АД с обща стойност на БФП: 2 215 575.00 лв; Обща стойност: 4 431 150.00 лв.; Общ брой бенефициенти: 5.

По процедура BG-RRP-3.004 „Технологична модернизация“, която се изпълнява като част от инвестиция С3.12 Програма за икономическа трансформация от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България на територията на Община Габрово през периода 2023- 2024 г. са сключени 29 договори на обща стойност БФП 7 543 930.43 лв. и обща стойност 16 477 650.67 лв.

На 13.02.2024 г. Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ публикува Списъци на предложените за финансиране предложения за изпълнение на инвестиции по процедура за подбор № BG-RRP-3.008 „Подкрепа за прехода към кръгова икономика в предприятията “Компонент 3 „Интелигентна индустрия“ от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България. В тях шест габровски предприятия (четири в категорията микро и малки предприятия - ПОДЕМ ГАБРОВО ЕООД, БУРЯ ТД ЕООД, АРСИЙТ ООД, ДАРГО ЕУ ООД и две в категорията средни предприятия - ПОДЕМКРАН АД, ТЕСПОМ АД) са одобрени за сключване на договор за предоставяне на БФП. Размерът на привлечената БФП е на обща стойност **1 993 243,5 лв.**, които инвестиции в сферата на кръговата икономика за Габрово, заедно със собственото съфинансиране от страна на фирмите възлиза на **3 986 487 лв.**

Обновяване на нежилищни сгради (до най-високо енергоефективно ниво) и инсталиране на ВЕИ обекти в сградите, където е възможно, обвързани със системи за мониторинг на производството и потреблението.

През отчетния период е реализиран проект **РЕМО „Етър“ – музей за креативен културен туризъм** на стойност 10 497 161 лв., от които съфинансиране в размер на 3 100 000 лв. Основни дейности, изпълнени по проекта са:

- Консервация, реставрация и преустройство на къща „Кръстник-Колчов хан“ в многофункционална музейна зала. Обособени са две основни зони: А. „Отворени публични пространства“ и Б. „Мултифункционални зали за изложби и работа с публики“. Изградена е асансьорна шахта;
- Консервация, реставрация и преустройство на хотел „Странноприемница“ в база за настаняване с конферентен център и музейна администрация с фондохранилища, вкл. обособяване, обзавеждане и оборудване на административна част, конферентен блок, резидентски център, хотелска част и механа-ресторант;
- Консервация и реставрация на водни съоръжения и ремонт на компрометирани участъци на каменен зид. Обхванати са съоръженията и техните елементи в 10 обекта, в т.ч. точило, тепавица, воденица караджейка, валявица, струг за гаванки, гайтанджийска одая, воденица долапкиня, струг за бъклицы, бичкиджийница и валявица;
- Изграждане на архитектурно-художествено осветление - обхванати са експозициите, алеите и сградите в Музея;
- Разширяване на експозиционните възможности чрез оползотворяване площите на къщите по чаршията, в т.ч. преобядисване, запълване на компрометирани участъци по стени, подмяна на електрическата система, ремонт на покриви и на съществуващи тоа-

летни; обособяване на ателиета на вторите етажи в къщите и места за експозиции на първите;

- Обновяване на оборудване на музейните експозиционни площи;
- Ремонт на помещение и обновяване на пещи за керамика в грънчарското ателие: закупуване на 2 малки и 1 голяма пещ за демонстрации и обучения по грънчарство; ремонт на санитарни възли;
- Преустройство на оранжерия към РЕМО „Етьър“: изграждане на напоителна система; реконструкция на монолитната част на постройката; възстановяване на покривната конструкция и остъкляването; обновяване на ЕЛ и ВиК инсталации.

Развитие на туристическата инфраструктура за атракциите на РЕМО „Етьър“

- Изграждане на Детски обучителен център към РЕМО „Етьър“, вкл.: изграждане на едноетажна сграда с 3 самостоятелни помещения и пергола на мястото на досегашната преместваема постройка; Сграда 1 – сувенирен щанд и зала за творческа работа с деца и ученици – до 25 души; Сграда 2 – зала за модулни занимания и интерпретативни игри с малък склад и гардеробна; Сграда 3 – санитарни възли; закупуване на технологично оборудване;
- Изграждане на сцена на открито: изграждане на мобилна сцена с места за публика (стъпаловиден тип), осветление, оборудване, съблекални и санитарни помещения;
- Закупуване на мобилни шатри за базари и популяризиране на РЕМО „Етьър“;
- Ремонт на училището към РЕМО „Етьър“ за превръщането му в база за обучения по реставрация, консервация и опазване на движимото културно наследство: обособяване на артателиета, лаборатория за консервация и реставрация на дърво, фондохранилище; преустройство на училищния двор в паркинг; облагородяване на околното пространство; доставка на машини и оборудване;
- Поставяне на макет, тотеми и информационни табели; изграждане на информационна система: средствата представят детайлизирана и двуезична аудио-визуална информация за комплекса, обектите, маршрутите, експозициите и събитийния календар;
- Обособяване на паркоместа в РЕМО „Етьър“: изграждане на паркинги за леки автомобили в кв. 15 и кв. 19 по плана на кв. „Етьра“ (терен между левия бряг на р. Янтра и ул. „Ген. Держожинов“ от о.т. 95 до о.т. 102), укрепване при необходимост. Участъкът (3 100 м²) включва паркоместа, настилки за пешеходен достъп, зелени площи, парково/улично осветление.

Реализиран е проект **РИМ - Габрово – познание**, участие, преживяване на стойност 1 753 671 лв., от които съфинансиране в размер на 312 722 лв.

Основните дейности по проекта включваха:

- Консервация, реставрация и преустройство на РИМ – Габрово и Дечкова къща: РИМ: ремонт на покрив и мансарден етаж, подмяна на дограми, реставрация на входни дървени врати, цялостно вътрешно и външно преобоядисване, частично изкърпване на мазилките, външна хидроизолация, мълниезащитна и заземителна инсталация и др; в Дечкова къща: осигуряване на достъпна среда за хората с увреждания чрез мобилни рампи; обособяване на ретро кафене на първи етаж;
- Обновяване на оборудването на музейните експозиционни площи в РИМ – Габрово: доставка на техника – екран, озвучаване, осветление, за конферентна зала в централното фоайе на сградата на РИМ.
- Поставяне на информационни табели и внедряване на система за интерактивен гид. Средствата представят детайлизирана и двуезична аудио-визуална информация за отделните експозиционни елементи;
- Обособяване, оборудване и обзавеждане на зала за работа с деца в РИМ – Габрово;

**Отчет за изпълнение на дейностите заложи в Програмата за опазване на околната среда на
Община Габрово 2023 – 2027 г.**

- Обособяване на атракции с 3D реалност в РИМ – Габрово: Доставка на 3D екрани с наслагване на стъкла и холограмни изображения за експозициите „Османски период“ и „Отбрана на Шипченския проход; Екрани с мултимедия за 3D прожекции на възрожденски дюкян с габровски стоки и сграда „Парахода“ на индустриалеца Пенчо Семов.

В периода 30.09.2021 - 30.12.2023 г. успешно се реализира проект **"Развитие на културната инфраструктура в община Габрово чрез обновление и модернизация на Дом на културата „Емануил Манолов“** на стойност 8 423 248,05 лв. , от които – безвъзмездна финансова помощ - 4 059 915.26 лв. и съфинансиране - 4 363 332.79 лв.

Основните строително-ремонтни дейности по проекта включиха обновяване и реконструкция на:

- Зрителна зала: променя се бройката и разрядката на местата в залата и на балкона, съгласно изискванията за пожарна безопасност и европейските норми за комфорт и удобство;
- Котелно помещение: промяна на начина на движение (подаване и изсмукване) на въздуха за по-ефективно затопляне и вентилиране на залата и сценичната част; подмяна на съоръженията за отопление на газ;
- Санитарни помещения: рехабилитация на ВиК инсталациите и всички санитарни възли; изграждане на тоалетни за посетители в сутерена и възстановяване на 7 тоалетни в партера;
- Подмяна на електрически инсталации: осветителни, заземителни, мълниезащита, пожароизвестителна и др.;
- Мерки за енергийна ефективност: подмяна на външната дограма; вътрешна топлоизолация; ремонт на покривите и фасадите;
- Реконструкция на прилежащите околни пространства: ремонт на плочник и тераси;
- Достъпност в сградата: изграждане на бетонна рампа пред главния вход на сградата.

Доставка на оборудване и обзавеждане

- Западно крило: ново оборудване на гримьорните; преоборудване на залите на нива 14,50 и 10,10 от север и от юг, подмяна на настилките;
- Обзавеждане и интериор: Доставка на тапицирани столове за зала, балкон и лоджии; обновяване на декори;
- „Електроакустика и мултимедия“: озвучителна система; мултимедия; озвучаване за репетиционни зали и фойе; система от камери за запис и стрийминг; пултове; усилватели; микрофони; прожектори и др.;
- Технологично оборудване: осветление; горна и долна сценична механизация; техническо обслужване и планов ремонт; сценични съоръжения; сценично облекло от плат с машинна противопожарна обработка.

През 2023 г. е разработен и одобрен проект **"Устойчиво енергийно обновяване на сградата на Музей „Дом на хумора и сатирата“, гр. Габрово“**, който ще се финансира по Националния план за възстановяване и устойчивост по сключен договор на 02.04.2024 г. на стойност 1 499 915.39 лв., от които безвъзмездна финансова помощ - 1 350 197.79 лв. и съфинансиране - 147 417.60 лв. Проектът е с продължителност 30 месеца.

Ще бъде изпълнено устойчиво енергийно обновяване на сградата на Музей "Дом на хумора и сатирата", гр. Габрово - публична общинска собственост. Сградата е въведена в експлоатация през 1979 г. и до момента в нея са изпълнявани само текущи ремонти и частични енергийни мерки (частично сменена дограма и частична вътрешна топлоизолация). Към момента сградата попада в клас на енергопотребление С съгласно Наредба № РД-02-20-3 от 9 ноември 2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради. Коефициен-

тите на топлопреминаване са значително по-високи от описаните нормативни стойности, източника на топлина за отопление е топлофикация, а за БГВ се използват електрически бойлери.

За намаление на консумацията на енергия в сградата настоящият проект предвижда в сградата да бъдат изпълнени енергоспестяващи мерки по ограждащите елементи - допълнителна топлоизолация по стените, пода, покрива и смяна на дограмите с дървени или стоманени рамки, както и енергоспестяващи мерки по системите - инсталиране на термопомпи за отопление, охлаждане и вентилация на сградата. В резултат на извършеното техническо обследване на сградата, проектът предвижда и ремонт на тераса на ет. 1 на източната фасада на сградата.

Преките очаквани резултати след реализацията на проекта са:

- сградата да постигне клас "А" на енергопотребление и да отговаря на критериите за СБНПЕ (Сграда с близко до нулевото потребление на енергия);
- 58,32 % спестена първична невъзобновяема енергия;
- 145,21 тона спестени емисии CO₂ год.;
- Намалени разходи за енергопотребление в сградата на Музей "Дом на хумора и сатирата", гр. Габрово;
- Удължен жизнен цикъл на сградата на Музей "Дом на хумора и сатирата", гр. Габрово;
- Подобро условия за работа в Музея и повишено качество на културния продукт.

През 2023 г. е разработен и одобрен проект **"Устойчиво енергийно обновяване на публична административна сграда на Община Габрово"**, който ще се финансира по Националния план за възстановяване и устойчивост по сключен договор на 02.04.2024 г. на стойност 3 990 688.15 лв., от които - 3 986 905.38 лв. безвъзмездна финансова помощ и 3 782.77 лв. собствено съфинансиране. Ще бъде изпълнено устойчиво енергийно обновяване на публична административна сграда на Община Габрово. Сградата е от голямо обществено значение. В нея се предоставят повечето публични административни услуги, и в нея работи общинската администрация. Сградата е разположена на централния площад "Възраждане" №3 в град Габрово. Построена е през 1970 г. и е въведена в експлоатация на 18.02.1971 г. До момента в нея са изпълнявани само текущи ремонти и частични енергийни мерки (сменена дограма).

Основните проблеми на сградата са свързани с нейното състояние и системата за топлоснабдяване, които не отговарят на съвременните норми и изискванията на ЗЕЕ. Средната поддържана температура в сградата не отговаря на нормативната, което не гарантира топлинния комфорт за нормално обитаване. На лице са високи разходи ел. енергия и топлоенергия.

Проектът предвижда в сградата да бъде изпълнени енергоспестяващи мерки, предписани в енергийното обследване, включващи:

- Модернизация на системата за отопление чрез използване на комбинирана система за отопление чрез генератори на топлина, използващи енергията от възобновяем източник – термопомпи, и въвеждане на система за автоматизация, контрол и мониторинг;
- Модернизация на системата за осветление в сградата;
- Ремонт на покрива на втори корпус чрез монтаж на топлоизолация от XPS или еквивалентна;
- Топлоизолиране на външни стени на трети корпус с EPS/XPS или минерална вата;
- Инсталация за оползотворяване на енергия от ВИ – фотоволтаичен генератор за собствено потребление с инсталирана мощност 80 kWp.

Очаквани резултати:

- сградата да постигне клас "А" на енергопотребление;
- 63,13% спестена първична невъзобновяема енергия (1 561 448 kWh год.);
- 313,23 тона спестени емисии CO₂ год.;
- Намалени разходи за енергопотребление;

- Подобрени условия/комфорт в помещенията за предоставяне на услуги и за работещите в сградата.

Обновяване на осветителни тела

Извършва се поетапна подмяна на осветителните тела със светодиодни. Подменени са осветителни тела на територията на малките населени места със светодиодни - 111 бр. (108 бр - 35 W и 3 бр. - 70 W). Спестени емисии - 0,594 т/г.

5.2 СЦ 2: "Постигане на устойчиво към изменението на климата общество и икономика" е насочена към преодоляване на дефицитите в политиките, свързани с подготовеността за реакция при бедствия и екстремни климатични явления, както и за превръщане на общината в устойчива към изменението на климата.

За изпълнението на така заложената стратегическа цел е предвидено да се развива зелената система в градска среда, с цел постигане на адаптация към климатичните промени, вкл. създаване на система от "зелени клинове"; полагане на грижи за дълготрайната дървесна растителност в градска среда, както и за оптимално развитие; изготвяне на списъци с дървесни видове, подходящи за озеленяване в рамките на общината, отчитайки очаквани климатични изменения; разработване и внедряване на подходяща система за поливане на дълготрайната дървесна растителност и др.

Стремежът на Община Габрово за адекватно поддържане на дълготрайната дървесна растителност и обезопасяването на пешеходни пространства, зони за отдых и пътни артерии, води до предприемането на мерки за оценка на състоянието на дърветата. В тази връзка през 2023 г. е обследвана растителността в натоварената пешеходна зона по ул. „Априловска“ и единични дървета в парк „Маркотей“. Дейността е извършена от специализирана фирма, а самият процес включва обследване на дървесната растителност с неинвазивни методи на различни височини, съобразени с конкретната необходимост и със специализирана апаратура – импулсен томограф и арборадикс. Дърветата са изследвани и със сонда за измерване съпротивлението на дървесината (резистограф) в основата на стъблото, във височина, в скелетни разклонения и други, в зависимост от съответната потребност. Поради съмнения за гнилоствни процеси в едно от дърветата е направено допълнително височинно обследване по алпийски способ за установяване на скрити процеси в короната му. Обследванията показват, че дърветата са в много добро до отлично състояние, като само едно от тях е посочено за премахване предвид състоянието му. Препоръчани са резитби на нискоразположени клони, прореждане на короните в опит за коригиране на центровете на тежестта на част от дърветата. Предприетите мерки от страна на отдел „Озеленяване“ се свеждат до санитарни резитби на клони, ограничаване растежа към и над сгради и съоръжения, повдигане и прореждане на короните. Някои специфични мерки са изпълнени от сертифицирани арбористи и по алпийски способ поради голямата височина на дърветата и невъзможността за достъп на подемна техника до тях, както и липсата на такава на територията на общината с възможност за достигане на най-високата част на короната. /сключен договор за обследване – 10844,10 лв с ДДС/

През последните две години се наблюдава и масово изсъхване на иглолистни дървета от вид смърч (*Picea abies*), което освен в рамките на урбанизираната територия, се среща повсеместно и в горските масиви. В опит за установяване на причините и евентуално предотвратяване на разпространението, отдел „Озеленяване“ изпрати проби от засегнати дървета в *Институт за гората* към *Българската академия на науките* и *Централна лаборатория по карантинна на растенията* към *Българска агенция по безопасност на храните*. Становището на експертите от *Института за гората* – чл.-кор. дн Г. Георгиев и

проф. д-р М. Георгиева, след направеното ентомологично и фитопатологично обследване на иглиците и кората от предоставените проби, посочва, че съхненето е причинено от едни от най-опасните вредители по смърчовите – корояда типограф (*Ips typographus*) и корояда халкограф (*Pityogenes chalcographus*). Открити са и други вредители, също описани в доклада. Препоръките относно потискане на каламитата на короядите се отнасят до извършването на санитарни сечи чрез премахване на изсъхналите дървета и дървета с признаци на заселване, като кората на отсечените индивиди следва да се бъде премахната до летежа на възрастните насекоми (първата половина на юни за първата генерация на вредителя и края на август за второто поколение). Алтернатива на бележенето на кората е изнасянето на трупите в зони, в които не се срещат смърчови дървета. Становището на *Централната лаборатория по карантина на растенията* потвърждава наличието на вредители.

Фиг. 13 Изсъхване на иглолистни дървета от вид смърч (*Picea abies*) – от посочените дървета са изпратени проби за изследване

5.3 СЦ 3 "Изграждане на капацитет за осъществяване на преход към климатично неутрална община".

През м.юни 2023 г., Община Габрово кандидатства за програмата “Туин” на Net Zero Cities. В рамките на тази програма, Общината установи партньорство с градовете Дижон (Франция) и Матозиньош (Португалия), с цел обмяна на опит, знания и стратегии за изпълнение на климатични мерки. На 18 март 2024 г., Община Габрово подаде успешно проект за “Пилотен град” по Net Zero Cities. Тези два проекта са от ключово значение за практическата подготовка на Габрово за изпълнение на Климатичния договор. В периода от юни до септември 2023 г., Габрово се включи в няколко допълнителни проекта, свързани с адаптация към климатичните промени, устойчиво градско развитие и управление, застраховане при климатични промени, устойчива градска мобилност, както и промяна на

мисленето и поведението на гражданите към климатичните промени. Тези инициативи подчертават ангажимента и усилията на Община Габрово в борбата срещу климатичните промени.

- **Twin cities - NetZeroCities**

На 2 април 2024 г. Габрово гостува на Дижон Метропол, Франция като пилотен град с проект FAASST-NZ - Facilitate trAnSition Actions maSSification Towards Net Zero от програма Twin cities на NetZeroCities. Пилотните дейности целят да проектират “Оператор за масовост (МО)” - иновативен подход за управление на много страни, за да координират оперативното планиране и изпълнение на проектите за преход на града. Целта на оператора е да разшири проектите за преход на града, частни и публични, докато проектира и разработва пътека за трансформация на способността на територията да постигне своите цели за климатична неутралност. “Оператор за масовост (МО)” ще има многофункционална част: one stop shop, териториално планиране, финансова функция и други. Операторът за масовост ще използва директно и непряко иновативни решения, разработени в рамките на съществуващи проекти за изследвания и иновации, и по-специално в контекста на проекта H2020 RESPONSE. Град Габрово и град Матозинюш, Португалия като част от програмата бяха поканени за първата организирана среща по проекта в Дижон с местните стейкхолдъри.

- **ПИЛОТЕН ПРОЕКТ – NETZERONERO**

През месец март 2024 г. Община Габрово разработи заедно с своите партньори от ЕнЕ-фект-София проектно предложение “NetZERO HERO” по покана на NetZeroCities за пилотни градове, финансирани по програма Хоризонт 2020 в размер до 500 хиляди евро.

През месец май 2024 г. на официалния сайт на NetZeroCities беше публикувана информация, според която проектът на Община Габрово попада сред избраните за финансиране проектни предложения в т.нар. Кохорта 3 - PilotCitiesProgramme на NetZeroCities.

Габрово е един от 25 града, които са част от 21 пилотни градски дейности от 12 държави.

Целта на проекта NETZERONERO е да се постигне въглеродно неутрална зона; да се постави пример, който да бъде последван от други български градове; да се изградят нови знания и капацитет на служителите и местни общности.

Работи се и по повишаване на административния капацитет за работа с местните общности във връзка с адаптация към изменението на климата. Габрово е част от „Градове за устойчиво управление: адаптиране на процеси и инструменти за управление чрез използване на целите за устойчиво развитие като стратегическо средство“ по програма за междурегионално сътрудничество „Урбакт IV“ 2021 – 2027 г. със специфични цели на проекта: 1. „По-добро управление на сътрудничеството“; 1.1. Подобряване на институционалния капацитет на публичните власти и заинтересованите страни за прилагане на териториалните стратегии; 1.1.1. Насърчаване на интегрирано устойчиво градско развитие чрез сътрудничество. Пред градовете стоят амбициозни екологични предизвикателства за климата и биоразнообразието, но нито един европейски град все още не е постигнал Целите за устойчиво развитие (ЦУР) на ООН. Градовете за управление на устойчивото развитие (CSG) ще създадат нови процеси и адаптирани към местните условия инструменти, използвайки ЦУР като средство за стратегическо управление в три направления: разработване на политики, многостепенно управление и организационно развитие. С участието си в проекта Габрово цели да тества решения, които ще подпомогнат постигането на въглеродна неутралност и ще допринесат за радикална трансформация на начина, по който се разглежда изменението на климата. Община Габрово има намерение да създаде звено за климатичен преход с участието на широк кръг заинтересовани страни, за да бъде постигната целта за нулеви въглеродни емисии до 2030 г. През месец ноември 2023 г. в Габрово се проведе първата среща по проекта, а през месец февруари 2024 г. се проведе втора среща по проекта с експерти от NetZeroCities по подготовката на климатичния договор.

По отношение на застраховане при климатични промени Габрово участва като пилотен град по проект Сотериа - Тестване на застрахователни решения за регионите в адаптацията им към климатичните изменения“ с акроним SOTERIA (SOLutions TESting for Regions through Insurance for climate Adaptation). Проектът е обвързан с участието на Община Габрово в 100-те мисии и има за цел предотвратяване на увеличаващите се пропуски в защитата от климатични бедствия. Въвеждане на общозастрахователни продукти, които възнаграждават проактивните превантивни мерки и водят до увеличение на покритието чрез достъпни и ефективни застрахователни решения. Мобилизиране и ангажиране на заинтересованите страни (публични, частни и граждански съюзи) за съвместни действия към климатичните промени; Подобряване на капацитета за използване на данни за изпълнение на мисията „Адаптиране към изменението на климата“.

6. Отчет за изпълнението на приоритет 4 - Управление за ускорено постигане на целите за околната среда.

Приоритет 4 от Програмата за опазване на околната среда на община Габрово залага общата рамка за приоритетни действия за интегриране на политиките във всички секторни политики на общината. Той поставя и акцент върху отчетността, публичността, прозрачността и ангажираността на обществеността, подобряването на административния капацитет и контролната дейност.

6.1 СЦ 1: "Интегриране на принципите на устойчиво управление в секторните политики и нормативна рамка на общинско ниво" е насочена към прилагането на управленски механизми и модели при разработване и прилагане на местните политики и нормативната уредба в община Габрово. Целта е в този процес, касаещ всички секторни политики и дейности на общината, да бъдат съблюдавани принципите за устойчиво развитие и опазване на околната среда. Това ще се реализира чрез общите усилия на общинския съвет, общинската администрация, институциите, бизнеса, академичните среди и обществеността.

Превантивния контрол по отношение недопускане на замърсява и увреждане на околната среда се осъществява от РИОСВ – Велико Търново. Всички уведомления за инвестиционни намерени и за планове, програми и проекти на физически и юридически лица в т.ч. и на Община Габрово подлежат на процедура по Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие. Те са публично достъпни на сайта на община Габрово и РИОСВ – Велико Търново.

ОБОБЩЕН ИЗВОД

Настоящият отчет за изпълнението на ПООС за 2023 - 2027 г. отчита само изпълняваните мерки през периода. В отчета не са включени мерките, по които през отчетния период не са стартирали дейности и проекти, поради липса на финансиране вследствие на закъснение в стартирането на оперативните програми и др. донорски програми в България.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Приоритет 1: Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми

Стратегическа цел	Област на действие	КОД	Мярка	Оценка необходим финансов ресурс	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции		изпълнение
									Водеща	Партньори	
СЦ 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите .Информирано участие на заинтересованите страни: споделена отговорност, споделено управление.	Опазване, подобряване и възстановяване на състоянието на популациите на видове и природни местообитания; на екосистемите и на екосистемните услуги и ползи, които те предоставят	1.1.3.	Опазване, подобряване и възстановяване състоянието на горските екосистеми	22,735	Програми съфинансирани от ЕС	> 5 години	Възстановени горски площи	Площ, 0,21 ха	СИДП, ДГС,	Заинтересовани страни	През 2023 година има извършени залесявания на обща площ около 21 дка. (отдел: 139 „я“, с площ от 19 дка с Цер и отдел: 258 из3 – 2 дка с тополя).
		(3.2.9.)			МВУ LIFE				ДПП Българка		
			Възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси в сладководните екосистеми.		Програми съфинансирани от ЕС	> 5 години	Възстановено разнообразието на рибни ресурси и речната фауна	Извършвано заребяване	ДПП Българка, ЛРД	Община Габрово	Съвместно заребяване с балканска пъстърва направиха Дирекцията на Природен парк „Българка“ и Северноцентрално държавно предприятие – Габрово в две реки (Страшка и Янтра) - част от хидрографската мрежа на защитената територия, в присъствието на представители на ИАРА.
		1.1.9.	Подобряване на процесите на планиране и осъществяване на дейностите, свързани с опазването, възстановяването и поддържането на биологичното разнообразие в горските територии. Изграждане на капацитет и обучения		Програми съфинансирани от ЕС	< 3 години	Подобриени процеси на планиране	Изпълняват се утвърдени планове и нормативната уредба	СИДП, ДГС	ИАГ, РИОСВ,	За подобряване на процесите на планиране и осъществяване на дейностите, свързани с опазването, възстановяването и поддържането на биологичното разнообразие в горските територии се извършва периодични инструктажи и обучения на служителите от лесовъдският състав относно доклади и нормативни документи, уреждащи правила и способности за форми и методи на стопанисване на гори и горски територии по начин, незастрашаващ биологичното разнообразие.
		1.1.10.	Изпълнение на дейности за опазване на застрашени видове ex situ, чрез отглеждане на екземпляри в зоологическа градина габрово	196,800	LIFE	2027 г.	Осигурени условия за овладяване на негативните популационни тенденции на застрашени видове	Към момента е в процес на реализация проект за техническа помощ за зоологическата градина	Община Габрово	РИОСВ, ДПП Българка, ДНП Ц. Балкан, НПО, БАН	Община Габрово е в процес на реализация на проект по ОП "Околна среда 2021 - 2027 г" - "Техническа помощ за инвестиции в зоологически градини". Необходимите документи, които Община Габрово ще разработи за зоологическа градина - Габрово са следните: План за развитие на зоологическа градина - Габрово, вкл. предварителни и обемно-устройствени проучвания за определяне на разположението на обект, доказване на нормативната му допустимост и целесъобразност на инвестиционната идея; План за колекция, който да включва и план за размножаване; план за консервационни дейности; План - график за изпълнение на дейности за развитие на "Зоологическа градина - Габрово" при наличие на финансиране в краткосрочен и дългосрочен план - с отговорници, срокове и индикативен бюджет по отношение на краткосрочните дейности (3 до 5 години); Техническо задание за изготвяне на инвестиционен проект.

2023

		1.1.11.	Информационни кампании и доброволческа ангажираност на гражданите и заинтересованите страни за опазване и възстановяване на природата		LIFE Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	По-добра информираност и гражданско участие в природозащитни дейности	Повишена осведоменост на населението	Община Габрово/ДПП Българка/ДГС	НПО, БАН, РИОСВ,	ПП „Българка“ са организирали и участвали в редица инициативи: "Горски срещи" на Градище, където всяка неделя през летния сезон се провеждали разнообразни занимателни и образователни еко-игри и беседи; организирали са детско еско модно дефиле на дрехи, изработени от отпадъчни материали с деца от 2 "б" клас на габровското 1-во ОУ; организирали са конкурс на тема: "Посланик на гората", като в частта изобразително изкуство са постъпили 66 бр. творби, а в частта литература - 13 бр. творби; експерти на ДПП са участвали в ежегодния „Патилански поход“ до Соколски манастир, организиран от НЧ „Будителите 2017“, преминаващ през защитената територия на парка, където експертите на ПП „Българка“ обучавали участниците за необходимите мерки за безопасност по време на излети сред природата, запознавали участниците с местните растителни и животински видове, техния начин на живот и опазване; с методите на горската педагогика експерти на ПП са обучавали за природата сред природата малчутани от лятната академия на Имка Габрово; организирали са детски празник "Моята зелена планета" с участието на третокласници от ОУ "Ран Босилек" - Габрово и деца от Регионален Център Габрово; Еленовите сватби, хибриращията на лалугера и незаменимите лечебни свойства на отровната Atropa belladonna, позната у нас като Лудо биле, са само част от видовете на богатото биологично разнообразие на Природен Парк Българка, с които експерти на парка са запознавали деветокласниците от ППГ "Д-р Никола Василиади" в гр. Габрово; над 90 души се включили в акцията по залесяване на фиданки, която се провела в последните дни на месец октомври, в местността Градище, край Габрово. Информационно-демонстрационното събитие е било организирано от "Северноцентрално държавно предприятие" под мотото "Посади дърво, посади надежда". Екипът на Природен Парк Българка също е бил част от есенното залесяване на фиданките, като гостува заедно с едни от своите най-верни приятели и ентузиастични залесители – децата от габровското ОУ "Райчо Каролев". "Моята чиста планета" - съвместен празник на Областна администрация - Габрово, Регионален Център Габрово и Природен Парк Българка, в който се включили над 30 деца и ученици, които имали възможността играейки да научат много неща за природата, нейното опазване и различните животински видове; служителите от дирекцията активно участват в най-различни работни срещи, семинари, дискусии и обществени обсъждания, свързани с разработване Планове за управление на защитени зони по Натура 2000 и по-специално на ЗЗ „Българка“, както и на различни проекти, свързани с екологичното законодателство и още много други.
	Насърчаване на устойчиви практики за управление на почвите	1.1.14.	Възстановяване и рекултивация на нарушени терени (бивши кариери или части от тях, регламентирани и нерегламентирани сметища, свлачища, срутища и други земи с нарушен почвен профил, строителни площадки на точкови и линейни обекти).		частни инвестиции Общински бюджет	постоянен	Възстановяване и съхраняване функциите на почвите	Площ, ха 0,05	Община Габрово, бизнес	РИОСВ, заинтересовани страни	През отчетната година от ОП "Благоустройство" са почиствени общо 16 нерегламентирани сметища, 4 бр. локации със замърсявания попадащи в речни легла и прилежащи терени и 12 бр., замърсявания с отпадъци попадащи в общински терени, включително ОПМ. След изпратени предписания до собственици на замърсени имоти, са предприети действия от тях и почиствени общо 18 терена от отпадъци.

		1.1.16.	Подобряване на административния капацитет, свързан с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите		Общински бюджет	2027 г.	Подобрени умения за управление опазването на почвите	9 бр. обучителни събития	Община Габрово	ОД Земеделие, ДГС	Антоново, Габрово и Елена са първите български общини, които са подкрепили Мисията за почвите, след като в рамките на Общото събрание на РСО „Централна Стара планина“ подписаха Манифеста на мисията за почвите. В изпълнение на основната цел на проекта да улесни разгръщането на мисията за почвите на местно и регионално ниво, РСО „Централна Стара планина“ е поставила началото на диалога за здравето и почвата в региона като е представила проекта пред различни аудитории онлайн и на присъствени събития (общо събрание на старопланинските общини, екологичен фестивал УЗАНА ПОЛЯНА ФЕСТ, заключително събитие на екологичен проект , стартираща среща по проект на Община Габрово и др.), създадена е специална страница www.rso-csr.org на български език и общност в LinkedIn, идентифицира заинтересованите страни и добри практики, участва в дистанционни обучения и събития, организирани от Европейската комисия.
	Максимално ограничаване на въвеждането и натурализирането на чужди видове в природата и контрол на широко разпространените инвазивни чужди видове	1.1.20.	Регулиране въвеждането и натурализирането на чужди видове в природата, контрол на ключови инвазивни чужди видове, пилотно прилагане на мерки и механизми за намаляване разпространението им		Програми съфинансирани от ЕС	< 4 години	Разработен план	Извършени 10 огледа и 3 броя поставени фермонови уловки	ОД Земеделие, СЦДП, ДГС	Община Габрово, Заинтересовани страни, РИОСВ	През 2023г. във връзка с появил се в лесопарк Градище, община Габрово инвазивен вид - борова процессионка, в Областна администрация - Габрово е проведена среща с експерти от Изпълнителна агенция по горите, Институт за гората при БАН, Лесозащитна станция – София, ТП ДГС – Габрово, лесовъдци от стопанства в Габрово и Севлиево. На срещата са обсъждани мерките за борба с този вид и необходимостта от мониторинг и анализи и предписване на конкретни мерки от лесозащитните станции в страната. През 2023 г. са извършени 10 огледа на места, където се е появила боровата процессионка, в резултат на което са поставени 3 броя фермонови уловки.
	Управление на туристическия поток и неговото въздействие	1.1.21.	Съвместно управление, развитие и поддръжка на екопътеки и планински туристически маршрути.	9,060	публично - частни партньорства приходи от такси Общински бюджет	постоянен	Управление на туристическото въздействие	3 броя благоустроени туристически маршрути	Община Габрово/ ДПП Българка/ ТД Узана, СЦДП	Тур. сдружения, доброволчески общности, тур. бизнес	По Програма за развитие на туризма в Община Габрово през 2023 беше сключен договор за цялостно почистване, обновяване на маркировката и ремонт на инфраструктурата на 3 бр. екомаршрути на територията на общината, както следва: кв. Ябълка – езеро Гещанов камък – вр. Мъхченица – кв. Ябълка; с. Източник – с. Торбалъжи – с. Боженците - м. Сечен камък – с. Източник; Дряновски манастир – с. Боженци.
Общо за СЦ 1				228,595							

СЦ2: Екологизация на населените места - възстановяване на пристъпите на природата в урбанизираните територии	Позелняване на градовете: Опазване, възстановяване и разширяване на зелената инфраструктура в градските и крайградски територии	1.2.1. (3.2.1., 3.2.5.)	Разработване и прилагане на програма за възстановяване, опазване и развитие на зелената и синя инфраструктура в градски и крайградски територии. Създаване условия за увеличаване на видовото разнообразие и подобряване състоянието на популациите на видовете, обитаващи града, на екосистемите и на екосистемните услуги и ползи, които те предоставят		Програми съфинансирани от ЕС	> 5 години	Реализирани мерки за зелени и сини пространства	1 концепция Брегове на съвременето – комплекс от мерки за създаване на зелена, иновативна и приобщаваща градска среда в Габрово и Пловдив".	Община Габрово	МРРБ	През м. септември 2023 г. Община Габрово подготви концепция за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) „Брегове на съвременето – комплекс от мерки за създаване на зелена, иновативна и приобщаваща градска среда в Габрово и Пловдив“. В нея са включени пет проектни идеи, с които може да се кандидатства за финансиране по програмите на европейските фондове през периода 2021 – 2027 г. Една от проектните идеи включени в концепцията е благоустрояване на крайречната зона на река Янтра. Намеренията са изградените пешеходни алеи и веломаршрути по улиците „Аврам Гачев“ и „Дунав“ да се свържат с целия район по двата бряга на реката до парка на Колелото. Ще бъдат проектирани кътове за отдих и спорт, велоалея, пешеходни връзки, автомобилилни подходи и др. С бъдещия проект се цели максимално приобщаване на прилежащите на реката терени с подходящи благоустройствени мероприятия за социализация и адаптация на теренните дадености, за създаване на зони, не само за озеленяване, рекреация и спорт, но и за обществено-обслужващи дейности. През 2022 г. Община Габрово обяви процедура за провеждане на открит конкурс за иден проект за Благоустрояване на крайречната зона на р. Янтра в участъка между моста на ул. "Д-р Н. Василев" и моста на ул. „Христо Ботев“, гр. Габрово. Към момента има избран изпълнител, който е ангажиран с изготвянето на проекта. Обхвата на функционалната зона включва незастроена територия по двата бряга на р. Янтра, попадаща в обсега северно от моста до Дома на хумора и сатирата (ул. "Д-р Н. Василев") до моста на ул.„Христо Ботев“, която ще е предмет на планиране и последваща реализация. Заедно с благоустрояването на речните брегове, се търси подходящо идейно решение за пешеходен мост (с велоалея) през р. Янтра, свързваща ул.„Васил Левски“ на левия бряг с ул.„Д-р Петър Берон“ на десния бряг. Оформяне на велоалея, успоредно и прилежащо на реката. Предвижда се реновиране и създаване на пешеходна мрежа с кътове за отдих, създаване на площадки за спорт, отдих, културни дейности на открито; рехабилитация/обновяване на съществуващите или нови автомобилилни подходи и паркиране и цялостно озеленяване, обвързано с реката. Планиране на територията около и свързано с Дома на хумора и сатирата и Център „Кристо и Жан-Клод“ и оформяне на нов културен комплекс са стъпки за превръщане на тази част от западния бряг на река Янтра в зона за градски събития и културни дейности. Пространството пред Спортна зала „Орловец“ следва да бъде реконструирано и подновено, като се предложат нови възможности за спорт и развлечения. Индикативната стойност заложена в концепцията е 17 300 000 лв.
		1.2.2. (3.2.2.)	Създаване на цялостна система за мониторинг на зелената система-създаване на ГИС слой, вкл. картографиране и паспортизация на съществуваща дървесна растителност в градското озеленяване, идентифициране на места с липсваща дълготрайна дървесна растителност	0	Общински бюджет	2027 г.	Повишено познание и подобрена система за мониторинг на зелената система; подкрепа за вземане на адекватни управленски решения	Създаден ГИС слой	Община Габрово		Създадено е приложение, което е уеб-базиран пространствен модел, съдържащ данни, свързани със зелената инфраструктура като местоположение и състояние на дървесни и храстови видове, паркова мебел, алейна мрежа и други на част от територията на гр. Габрово: https://gisshub.gabrovo.bg:3344/webappbuilder/apps/11/
		1.2.3.	Насърчаване на частни инвестиции за подобряване на съществуващата и създаване на нова зелена и синя инфраструктура.	23,571	Програми съфинансирани от ЕС публично - частни партньорства MBV	< 5 години	Повишени частни инвестиции	повишение на частните инвестиции	Община Габрово	МРРБ	"Да превърнем сивото в зелено" - кампания на община Габрово организирана под формата на т.нар. ПЧП. Основната цел на кампанията е да подобри средата, в която живеем с участието на обществото - граждани и организации, като по този начин се стимулира и създава чувство на отговорност и опазване на изграденото. През 2023 г. са изпълнени два обекта: Направа на тротоарна настилка на ул. Пионерска и ул. П.Божинев; Направа на асфалтова настилка на ул. "Партизанска" в с. Поповци.

		1.2.4.	Развиване на сътрудничеството между местната администрация и общността за създаване на повече достъпни зелени площи, като се работи с всички заинтересовани страни и се прилагат добри практики.	44,970	публично - частни партньорства LIFE ПУДООС	< 5 години	Създадени повече и по-достъпни зелени площи	3 броя приложени добри практики	Община Габрово	МРРБ	През 2023 г. са реализирани 3 проекта по ПУДООС: „Изграждане на спортен кът за отход в село Гергини, община Габрово” - постигнати резултати: намаляване на замърсените площи на територията на кметство Гергини; изграден спортен кът; преобладисани съществуващи детски съоръжения (слонче, люлка, катерушка - кълбо, катерушка - ракета); обновили съществуващи пейки; доставени и монтирани: седалки за люлеене на детски люлки; баскетболен кош; волейболна мрежа; тенис маса - 1бр.; пейки – 2 бр.; кошчета за битови отпадъци – 2 бр.; соларни лампи – 2 бр.; почистени растителни и битови отпадъци. Стойността на проекта е 15 000 лв. „Изграждане на кът за отход в село Враниловци, община Габрово” – постигнати резултати: намаляване на замърсените площи на територията на кметство Враниловци; изграден кът за отход – състоящ се от беседка, алея, фитнес съоръжение, люлка, пейки – 2 бр. кошчета за битови отпадъци - 2 бр., ремонтиран съществуващ кладенец, изградена цветна градина, засадена дървесна растителност – 1бр. магнолия. Стойността на проекта е 14 979 лв. „Изграждане на кът за отход в село Поповци, община Габрово” - намаляване на замърсените площи на територията на кметство Поповци и изграден кът за отход състоящ се от беседка, пейка - 1 бр., кошче за битови отпадъци - 1бр., маса за игра на шах - 1бр., тенис маса - 1бр. Стойността на проекта е 14 991,6 лв. Всички дейности, заложили в проектите по ПУДООС, са насочени към повишаване на екологичната култура на младите хора и тяхната активност при решаването на проблеми, свързани с опазването на околната среда, както и подобряването ѝ в населеното място.
		1.2.5.	Интегрирани териториални инвестиции за зелена инфраструктура	10,411,082	Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	Реализирани инвестиции	1 брой одобрен проект	Община Габрово	МОСВ, МРРБ	Проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи”.
Общо за СЦ 2				10,479,623							
Общо				10,708,218							

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Приоритет 2: Населени места с високо качество на живот, модерна екологична инфраструктура и нулево замърсяване											
Стратегическа цел	Област на действие	КОД	Марка	Оценка на необходимия финансов	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции		изпълнение 2023
									Водеща	Партньори	
СЦ1: Нулево замърсяване в населените места - предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите, атмосферния въздух; безопасни нива на шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.	Ефективно използване на водните ресурси	2.1.5.	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови довеждащи водопроводи и водопроводни мрежи	5,040,000	Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС Държавен бюджет инвестиции на публични предприятия	2027 г.		33 км изграден нов водопровод	ВиК Габрово	Община Габрово Кметове и кметски наместници Бизнес партньори	Водоснабдяване на група села на територията на област Габрово – Думници, Гайтани, Прахали, Гледаци, Мрахори, Чавей, Пещевци, Златевци, Милковци, Лоза, Петровци, Армените, Здравковец, Влайчовци от вътрешната водоснабдителна мрежа на гр. Габрово.
		2.1.6.	Реконструкция и подмяна на водопроводи в населените места с цел намаляване на загубите на вода	305,000	Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС Държавен бюджет инвестиции на публични предприятия	2027 г.		446 км. реконструирани водопроводи и канализация.	ВиК Габрово	Община Габрово Кметове и кметски наместници	Реконструкция на водопровод и канализация на ул. "Златна нива" и ул. "Зелена ливада" – гр. Габрово.
	Намаляване на емисии от битово отопление. Създаване на зони с нулеви емисии.	2.1.9.	Приоритетното разширяване на газопреносната мрежа в райони, където няма изградена топло-преносна мрежа;		частни инвестиции	2027 г.	Изграждане на модерна екологична инфраструктура; Преход към община с нулево замърсяване	ново изградена мрежа е 2500 м.	Газоразпределителни дружества	община Габрово; МЕ	През 2023 година към газопреносната мрежа са присъединени 2 бр. промишлени клиенти, 6 бр. обществено административни и 53 бр. битови абоната.

		2.1.13.	Информационни кампании за икономическите и екологичните ползи от използването на екологосъобразна алтернатива за битово отопление (централизирано топлоснабдяване; газификация; климатизи; термопомпи; пелети, зелен водород).		Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	Засилена информираност и	Периодично се извършват информационни кампании сред населението, вкл. и чрез сайта на ситигаз	Община Габрово	НПО; бизнес	Ситигаз провеждат информационни кампании за насърчаване на гражданите да използват екологично гориво. Поддържа се актуален сайт за информираност на населението.
							ангажираност на населението				
	Развитие на устойчив транспорт и подобрена свързаност; (ПИРО; ПУГМ)	2.1.17.	Програма от мерки за подобряване на градската логистика, вкл. проучване и прилагане на организационни мерки за намаляване на трафика в пиковите часове; внедряване на интелигентни транспортни системи;	396,861.28 лв.	финансови инструмент и	2027 г.	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност)	предвижда се разработване на 1 бр. идеен проект за оптимизиране на трафика	Община Габрово	ОПТ	В рамките на проект „Иновации за активна мобилност за зелени и безопасни градски решения“ финансиран по програма Хоризонт Европа се предвижда разработване на идейни проекти за велосипедни алеи в чертите на гр. Габрово, съчетани с пътната инфраструктура. Основните дейности по проекта включват: - оптимизиране на трафика чрез съчетаване на различни форми на мобилност: прилагане на нови разпоредби за ограничения на скоростта в централна градска част; подобряване на работния режим на светофарните уредби; синхронизиране на различните видове мобилност; буферни паркинги; - преразпределяне на публичното пространство: реорганизация на обществени градски площи; трансформиране на ключови зони в места за активна мобилност; определяне на календарен и часови график; подобряване на паркирането за велосипеди, скутери и др.; възможности за зареждане на електрически превозни средства; - закупуване на 3 бр. броячни камери за контрол на трафика с цел подобряване на организацията на движението в Габрово.

		2.1.18.	Подобряване на транспортната инфраструктура и увеличаване на атрактивността на обществения транспорт;	10,411,082.36	финансови инструмент и	2027 г.	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност)	В процес на реализация	Община Габрово	ОПТ	На 22.04.2024 г. е сключен договор за финансиране №BG-RRP-8.013-0005-C01 по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) за изпълнение на проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“. Проектът ще се изпълнява в партньорство между Община Габрово (кандидат), Община Севлиево (партньор) и ОБЩИНСКИ ПЪТНИЧЕСКИ ТРАНСПОРТ ЕООД, Габрово (вътрешен оператор по ДОУ с Община Габрово и партньор по проекта). Очакваните резултати са: - доставени 7 бр. нови електробуси; - изградени 7 бр. нови зарядни станции за новите електробуси; - внедрена 1 бр. система за електронно таксуване на пътниците в обществения транспорт; - реализирани инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност за уязвимите участници в движението – осветени пешеходни пътеки - 22 бр. в Габрово и 60 бр. в Севлиево, и изградена велосипедна инфраструктура в гр. Севлиево; - развита екологосъобразна мобилност в общините Габрово и Севлиево.
		2.1.19. (3.1.14.)	Ускорено преминаване в обществения транспорт към превозни средства с ниски и нулеви емисии, вкл. изграждане на зарядни станции		Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС финансови инструмент и	2027 г.	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност)	Проекта е в процес на реализация. 7 бр. нови електробуси; 7 бр. зарядни станции; 1 бр. система за електронно таксуване	Община Габрово	ОПТ	проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“.

		2.1.20.	Програма за насърчаване използването на електрически автомобили от граждани и бизнес, вкл. изграждане на зарядни станции на обществени паркинги и др. локации; разширяване на зоните за платено паркиране и въвеждане на правила за безплатно ползване за електрически автомобили; създаване на зони с ограничен достъп на автомобили, с изкл. на електрически и др. стимули;		Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС	постоянен 2027	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност) Ускоряване прехода към устойчива мобилност и декарбонизация на сектор "транспорт"	171 бр. електрически автомобили регистрирани в общината	Община Габрово (Общински съвет Габрово)	бизнес; НПО	През 2023г. броят на регистрираните електромобили е 53, на хибридните МПС 118 бр., 1054 бр. на бензин и 1116 бр. на дизелово гориво.
		/(3.1.1 6.)			финансови инструменти						
		2.1.21.	Мерки за подобряване на пешеходното и велосипедно придвижване, вкл. изграждане на инфраструктура		Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност)	В процес на реализация	Община Габрово	НПО	Благоустройство на крайречната зона на р. Янтра в участъка между моста на ул. "Д-р Н. Василиади" и моста на ул. „Христо Ботев“, гр. Габрово. Към момента има избран изпълнител, който е ангажиран с изготвянето на проекта. Обхваща на функционалната зона включва незастроената територия по двата бряга на р. Янтра, попадаща в обсега северно от моста до Дома на хумора и сатирата (ул. "Д-р Н. Василиади") до моста на ул. „Христо Ботев“, която ще е предмет на планиране и последваща реализация. Заедно с благоустройването на речните брегове, се търси подходящо идейно решение за пешеходен мост (с велоалея) през р. Янтра, свързваща ул. „Васил Левски“ на левия бряг с ул. „Д-р Петър Берон“ на десния бряг. Оформяне на велоалея, успоредно и прилежащо на реката.

		2.1.22.	Програма за промяна на поведението и управление на търсенето - насърчаване на ползването на обществен транспорт и по-чисти видове транспорт, вкл. и чрез подобряване на атрактивността на градския транспорт; създаване на мобилно приложение за придвижване с обществен транспорт; подобряване на условията за пешеходно и велосипедно придвижване и др.		Програми съфинансирани от ЕС		Ускорен преход към община с нулево замърсяване (устойчива мобилност); към "устойчив" модел на поведение и потребление на гражданите;	бр. реализирани проекти; функциониращо мобилно приложение; бр. въведени правила	Община Габрово	Община Габрово (кандидат), Община Севлиево (партньор) и ОБЩИНСКИ ПЪТНИЧЕСКИ ТРАНСПОРТ ЕООД, Габрово	проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“.
	Благоустрояване на градската среда - намаляване на замърсяването / (ПИРО; ПУГМ; СРЗИ)	2.1.26.	Програма от мерки за ускорено благоустрояване на градската среда, вкл. изграждане на нови улици, нови пътни връзки в градската част; извършване на основен / текущ / ремонт на уличната мрежа; възстановяване и поддържане на храстовата и дървесна растителност по всички улици и основни артерии, където това е възможно, и др. - интегриране на мерки за намаляване на прахово и шумово замърсяване;	2,800,850	Общински бюджет	постоянен	Ускорен преход към община с нулево замърсяване (зелена община)- Ограничено прахово и шумово замърсяване; Спазени норми	Стойност на инвестицията 2 800 850 лв.	община Габрово		Ремонти на уличната мрежа както следва: : ул.Никола Балканеца и междублокови пространства, град Габрово; улица Райчо Каролев, град Габрово; междублоково пространство - ул.Македония, ул.Никола Войновски и р.Синкевица, град Габрово; паркинг РЕМО Етър и участък от общински път Габрово - Ябълка; ул. Златна нива и участък от ул.Зелена ливада; Паркинг ул.Цанко Дюстбанов; ул.Никола Войновски и участък от ул.Малина; Текущ ремонт и поддържане на улици в град Габрово, малките населени места и общинска пътна мрежа (Участък от улицата: ул.Байкал, ул.Лазар Донков, участък от общински път Габрово-Ябълка, ул.Стрежера, Чумерна, ул.Петър Михов, ул.Стефан Караджа, ул.Свищовска, бул.Могилъв, ул.Калиакра, улица в с.Торбалъжи, улица в с.Драгановци, улици в с.Гъбене, общински път с.Драганчета, общински път с.Мечковица – с.Геновци, общински път с.Гергини – с.Николчовци и др.); тротоари с.Драгановци; тротоари с.Янковци; тротоари с.Поповци

		2.1.27.	Извършване на инвентаризация на „оголените свободни площи“, затревяване с устойчива през всички сезони и многогодишна тревна растителност и последваща поддръжка.	17,050	Общински бюджет	2027 г.	Подобрена информационна среда за ефективна поддръжка на зелената система; Намалено прахово замърсяване;	създаден е регистър на дърветата	Община Габрово		Изграждане и реконструкция на обекти от зелената система на община Габрово - Реконструкция на зелените площи по ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ в участъка от ул. „Лазар Донков“ до ул. „Райчо Каролев“ – 5500 лв. - Ул. „Свищовска“ 59-67 – 2550 лв. - Кампания „Зелено Габрово“ – 9000 лв.
		2.1.29.	Засилване на мерките за поддръжане на чистота на населените места - увеличена честота на метене и миене на уличната мрежа; ограничаване използването на пясък и замяна с екологосъобразни		Разходите са включени в план-сметката за поддръжане на чистота.	постоянен	Ускорен преход към община с нулево замърсяване - постигнато високо КАВ; спазени норми;	Изготвен график за почистване и измиване на улици	Община Габрово (Общински съвет Габрово); "Благоустроен яван е"		Извършвано е планово почистване ръчно и механично на пътната и алейна мрежа на Община Габрово. Поетапно са измивани улиците със специализирани автомобили по график.
		2.1.30.	Координация с операторите на комунални услуги при поддръжане на улична мрежа и проекти за градска среда (да извършат подмяна на амортизирани подземни комуникации, когато е приложимо, преди извършване на основен ремонт на пътната мрежа)			постоянен	Повишена ефективност; Подобрено състояние на ОС;	създаден е механизъм за координация	община Габрово	общински дружества и предприятия; оператори на комунални услуги	Създаден е механизъм за координация между заинтересованите лица
	Мониторинг и ефективен контрол на замърсяването на градската среда	2.1.34.	Проект за надграждане на общинската система за мониторинг на КАВ, вкл. мобилна станция за мониторинг на КАВ.		Програми съфинансирани от ЕС	2027 г.	Повишен капацитет на общинска администрация за мониторинг и контрол; Подобрена информационна среда за ефективно управление	налични станция за мониторинг на КАВ	Община Габрово	МОСВ / РИОСВ;	Green Габрово - 8 броя станции за измерване на КАВ - https://green.gabrovo.bg/
общо за СИ 1				18,970,844							

СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива /прилагане на принципа "нулеви отпадъци"	Предотвратяване на образуването на отпадъци	2.2.1.	Мерки за предотвратяване на образуването на битови отпадъци - разширяване на системите за компостиране, инфраструктура за подготовка за повторна употреба и др.		Програми съфинансирани от ЕС Общински бюджет публично - частни партньорства	2027 г.	Разширен обхват на инфраструктурата за оползотворяване и подготовка за повторна употреба на битови отпадъци; Намаляване на количествата образувани отпадъци в резултат от ефективни системи за управление	бр. жители обхванати от системни за домашно компостиране : 4 695 бр. жители с подобрен достъп до услуги за подготовка за повторна употреба на отпадъци	Община Габрово	Община Габрово РДНО Габрово Икономически оператори	През 2023г. са предоставени безвъзмездно компостери на жители от ул. Проиновска; ул. Малуша; ул. Слънчева; ул. Чучура; ул. Чумерна; ул. Мазалат; ул. Прага; ул. Орлово гнездо; ДГ Мечо Пух, с. Поповци; с. Милковци; с. Златевци; с. Кози рог; с. Зелено дърво. Не са разходвани средства за закупуване на нови компостери, поради налични такива.
		2.2.2.	Сътрудничество с местния бизнес и развиване на капацитет за мониторинг на количествата образувани производствени отпадъци		Програми съфинансирани от ЕС Общински бюджет LIFE	2025 г.	Подобрен информационна основа и капацитет за изпълнение на мерки за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци; Намаляване на количествата	2 бр. проведени срещи/ бр. въведени системи за мониторинг	Община Габрово	Икономически оператори РИОСВ Габрово	През 2023г. е проведена една работна среща с представители на текстилната промишленост. На срещата се обсъждаха възможностите свързани с предаване за рециклиране и оползотворяване на образуваните отпадъци от група 04 съгласно Наредба №2 за класификация на отпадъците.
		2.2.3.	Разработване и изпълнение на общинска програма за намаляване образуването на хранителни отпадъци		Общински бюджет публично - частни партньорства	2026 г.	Подобрен капацитет за изпълнение на мерки за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци; Намаляване на количествата	бр. разработени и утвърдени програми за управление	Община Габрово	Икономически оператори Социални услуги и звена Образователни институции Браншови организации	През 2023г., не е разработен План за намаляване на хранителните отпадъци. На национално ниво е разработена програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни с период на действие до 2026г. Предстои обсъждането и синхронизирането и с местната нормативна уредба.

	Подготовка за повторна употреба и рециклиране на различни потоци отпадъци	2.2.6.	Подобряване на инфраструктурата за оползотворяване на отпадъци от строителство и разрушаване		Общински бюджетно - частни партньорства	2025 г.	Подобрен капацитет и инфраструктура за устойчиво управление на отпадъци от строителството	количество предадени за оползотворяване отпадъци от строителство 2 695,28 (т)	Община Габрово		При управление на строителните отпадъци се наблюдава тенденция към селектирано отделяне на различните видове -дървесина, тухли, керемиди, бетон и др.
		2.2.7.	Мерки за насърчаване на разделното събиране на отпадъци от бизнеса	214,000	Общински бюджет ФМ на ЕИП публично - частни партньорства	2027 г.	Създадени ефективни механизми за стимулиране на добри практики и ефективно прилагане на йерархията за управление на отпадъците	23 бр. информационни/ тематични срещи; бр. подкрепени и реализирани проекти	Община Габрово	Икономически оператори РИОСВ Габрово Браншови организации	Като мярка за разделното събиране на отпадъци образувани в промишлени предприятия , през 2023г. са предоставени безвъзмездно 30 бр. съда за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Чрез инспекторите към ОП РДНО, съдовете са раздадени на 15 предприятия и фирми от територията на община Габрово и проведена информационна кампания.
		2.2.8.	Подобряване на капацитета за ефективно управление и прилагане на йерархията при управление на отпадъците			2027 г.	Подобрен капацитет за контрол и ефективно прилагане на принципа "замърсителят плаща"	2 бр. разработени и изпълнени планове за проверки и контрол; бр. въведени системи за мониторинг и отчитане	Община Габрово	РДНО Габрово РИОСВ Габрово Икономически оператори	През 2023г., са извършени 6206 бр. проверки, свързани с управление на отпадъците и опазване на околната среда. Плановии - 5820бр. ,по сигнали и жалби - 386бр.
	Намаляване на количествата и риска от депонирани отпадъци	2.2.10.	Разширяване на системата за разделно събиране на опасни отпадъци от бита		приходи от такси Общински бюджет	2025 г.	Подобрена инфраструктура и капацитет за управление на опасни отпадъци на общинско ниво	бр. съоръжения за разделно събиране на опасни отпадъци от бита 2 бр. мобилни пунктове	Община Габрово	организации по оползотворяване на отпадъци РДНО Габрово	През отчетната 2023г., бяха организирани две кампании за събиране на опасни отпадъци от домакинствата с мобилен пункт. Събрани са общо 592,200 кг. опасни отпадъци с код 20*

		2.2.12.	Изготвяне на прединвестиционно проучване за оползотворяване на утайките от ПСОВ Габрово		инвестиции на публични предприятия LIFE	2027 г.	Намален риск от депониране на	бр. изготвени анализи/ проучвания	ВиК Габрово	Община Габрово	На основание чл. 95, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, Министерството на регионалното развитие и благоустройството обявява инвестиционно предложение за Регионално прединвестиционно проучване (РПИП) за обособената територия, обслужвана от „ВиК“ ООД, Габрово, включващо инвестиционни намерения за изграждане и реконструкция на ВиК системи и съоръжения на територията на област Габрово. https://www.mrrb.bg/bg/investicionno-predlojenie-za-regionalno-predinvesticionno-prouchvane-rpip-za-obosobenata-teritoriya-obslujvana-ot-vik-ood-gabrovo/ Не са извършвани разходи от бюджет.
					Програми съфинансирани от ЕС		отпадъци от урбанизирани екосистеми				
		2.2.13.	Мерки за контрол и управление на нерагламентираните замърсявания		Общински бюджет Държавен бюджет	2027 г.	Намален риск от замърсяване и нерагламентирано депониране на отпадъци	4224 бр. проверки; 1,9 дка площи - обект на почистване и рекултивация	Община Габрово	РиОСВ	От инспекторите КУО се извършват проверки по райони, свързани с предотвратяване образуването на локални замърсявания с отпадъци. Извършват се проверки за текущи ремонтни дейности на домакинствата, както и на строителни обекти на територията на община Габрово. Проверките се планират с утвърден годишен план. Инспекторите извършват проверки и по подадени сигнали от жители на общината.
общо за СЦ 2				214000							

СЦ 3: Трансформация на модела на поведение и потребление към нулево замърсяване, развитие на кръгова икономика и ресурсна ефективност	Насърчаване на устойчивите модели на потребление сред населението	2.3.1.	Дигитализация на услугите и информацията, свързана с управлението на		Общински бюджет	2026 г.	Подобрена информационна основа за управление и осигурен	3 бр. услуги/ системи	Община Габрово	РДНО Габрово Икономически оператори	Заявления за сключване на Договор за предаване на отпадъци в Регионално депо за неопасни отпадъци, се подават по електронен път. В Община Габрово, като е-услуга се предлага Издаване на предписание за насочване на битовите и строителните отпадъци и
		2.3.4.	Засилване на сътрудничеството с организациите по оползотворяване на отпадъци за популяризиране на ползите от разделно събиране на битовите отпадъци, подготовката за повторна употреба и рециклиране			2027 г.	Подобрен капацитет за партньорство и възможности за увеличаване на количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци	бр. съвместни инициативи 14 бр. бр. споразумения	Община Габрово	организации по оползотворяване на отпадъците	През 2023г., е проведена работна среща с ООП Еко Партньър за разширяване на системата за разделно събиране на опаковки в малките населени места на територията на община Габрово.Проведени са 2 инициативи съвместно с организация по оползотворяване – еко изложба разположена пред спортна зала „Орловец“ и среща с представители на търговски обекти за храна и напитки, с цел представяне на машина за трошене на стъкло; 12 бр. кампании за депозитната вендинг система, които продължават да се провеждат всеки първи вторник на месеца.
общо за СЦ 3					0						
Общо					19,184,844						

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Приоритет 3: Ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени											
Стратегическа цел	Област на действие	КОД	Мярка	Оценка на необходимия финансов ресурс	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни		изпълнение
									Водеща	Партньори	2023
СЦ 1: Сметката за изменение на климата (ПДУЕК; ПИРО; ...)	Ограничаване на употребата на високоемисионни твърди горива и уреди за отопление (Пр2/СЦ2)	3.1.2. (3.1.6.)	Обновяване на съществуващи общински сгради до най-висок клас на енергопотребление и поетапна подмяна на отоплителните инсталации на нафта и въглища с термопомпи / на природен газ / на пелети /др. (Включена в мярка 3.1.6.)	20,674,080.00			Намаляване на въглеродния отпечатък на сектор "общински сгради"	5 бр. сгради с повишена енергийна ефективност	Община Габрово (Общински съвет Габрово)		Проекти: РЕМО „Етър“ – музей за креативен културен туризъм на стойност 10 497 161 лв. РИМ - Габрово – познание, участие, преживяване на стойност 1 753 671 лв. "Развитие на културната инфраструктура в община Габрово чрез обновяване и модернизация на Дом на културата „Емануил Манолов" на стойност 8 423 248,05 лв. "Устойчиво енергийно обновяване на сградата на Музей „Дом на хумора и сатирата", гр. Габрово“ на стойност 1 499 915.39 лв. "Устойчиво енергийно обновяване на публична административна сграда на Община Габрово" на стойност 3 990 688.15 лв.
	Намаляване на въглеродния отпечатък от сектор транспорт (Пр2/ СЦ2)	3.1.14. (2.1.19)	Ускорено преминаване на обществения транспорт към превозни средства с ниски и нулеви емисии, вкл. и чрез зелени обществени поръчки, изграждане на зарядни станции и др. (ПИРО 3.7.; изп. на ПУГМ)	10,411,082.36	Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС	2027 г. > 5 години	Намалена въглеродна интензивност на обществен транспорт	Проектът е в процес на реализация	Община Габрово	Община Габрово; Община Севлиево; ОБЩИНСКИ ПЪТНИЧЕСКИ ТРАНСПОРТ ЕООД	проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“.

		3.1.18. (2.1.22.)	Програма за промяна на поведението и управление на търсенето - насърчаване на ползването на обществен транспорт и по-чисти видове транспорт, вкл. и чрез подобряване на атрактивността на градския транспорт; създаване на мобилно приложение за придвижване с обществен транспорт; подобряване на условията за пешеходно и велосипедно придвижване; и др.		Програми съфинансирани от ЕС финансови инструмент и Общински бюджет	постоянен 2027 г.	Ускорен преход към устойчива мобилност и декарбонизация на сектор "транспорт" ; към "устойчив" модел на поведение и потребление на гражданите	1 бр. проект в процес на реализация	Община Габрово	бизнес; НПО	проект „Екологосъобразна мобилност в община Габрово и община Севлиево чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи“.
	Подобряване на енергийната ефективност и използване на ВЕИ в уличното осветление	3.1.19.	Програма за поэтапна подмяна на осветителните тела със светодиодни		Програми съфинансирани от ЕС финансови инструмент и	2027 г.	Ускорен преход към декарбонизация на общината; Подобрена градска среда	Бр. реализирани проекти; спестени емисии ПГ	Община Габрово	бизнес;	Подменени осветителни тела на територията на малките населени места със светодиодни - 111 бр. (108 бр - 35 W и 3 бр. - 70 W). Спестени емисии - 0,594 т/г.
СЦ 1:				31,085,162.36							

СЦ 2: Постигане на устойчиво към изменениет о на климата общество и икономика	Подобряване на устойчивостта към изменението на климата на населените места в общината (благоустрояване и градско развитие)	3.2.1.	Програма от мерки за развитие на зелената система в градска среда, с цел постигане на адаптация към климатичните промени, вкл. създаване на система от "зелени клинове"; полагане на грижи за дълготрайната дървесна растителност в градска среда, както и за оптимално развитие; изготвяне на списъци с дървесни видове, подходящи за озеленяване в рамките на общината, отчитайки очаквани климатични изменения; разработване и внедряване на подходяща система за поливане на дълготрайната дървесна растителност; др.	Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС финансови инструмент и	2027 г. постоянен	Ускорен преход към устойчиви към изменението на климата на населените места в общината; Увеличен адаптивен потенциал на зелената система в населените места; Подобря и адекватна към ИК регулаторна и стратегическа рамка;	в процес на реализация	Община Габрово (Общински съвет Габрово)	В процес на разработване е стратегия за развитие на зелената инфраструктура
		3.2.2. (1.2.2.)	Създаване на цялостна система за мониторинг на зелената система-създаване на ГИС слой, вкл. картографиране и паспортизация на	Общински бюджет Програми съфинансирани от ЕС	2027 г.	Повишено познание и подобрена система за мониторинг на зелената система;	Създаден ГИС слой	Община Габрово	Създадено приложение, което е уеб-базиран пространствен модел, съдържащ данни, свързани със зелената инфраструктура като местоположение и състояние на дървесни и храстови видове, паркова мебел, алейна мрежа и други на част от територията на гр. Габрово;

			съществуваща дървесна растителност в градското озеленяване, идентифициране на места с липсваща дълготрайна дървесна растителност; (ПИРО 1.9)			постоянен	подкрепа за вземане на адекватни управленски решения				от територията на гр. Габрово. https://github.gabrovo.bg:3344/webappbuilder/apps/11/
СЦ 2:				0.00							
СЦ 3:	Програма от мерки за повишаване на обществената информираност и ангажираност, с фокус млади хора	3.3.3.	Кампании "Габрово - климатично неутрална община" за повишаване на обществената информираност и ангажираност, вкл. доброволчески акции за залесяване; почистване на дерета и речни корита и др.		Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	Повишаване на обществената информираност и ангажираност	1 бр. кампания	Община Габрово		През отчетни период са раздадени 15 000 дървета от gorata.bg
СЦ 3:	Повишаване на административния капацитет и развитие на институционалната рамка за комплексно прилагане на пакета мерки за постигане на климатично неутрална и	3.3.5.	Повишаване на административния капацитет за работа с местните общности във връзка с адаптация към изменението на климата (ПИРО 1.7)		Програми съфинансирани от ЕС	постоянен	Повишен капацитет на институциите; По-ефективна администрация	Проведени срещи	Община Габрово		С цел обмяна на опит, знания и стратегии за изпълнение на климатични мерки, Община Габрово подаде успешно проект за "Пилотен град" по Net Zero Cities. Работи се и по повишаване на административния капацитет за работа с местните общности във връзка с адаптация към изменението на климата.
СЦ 3:				0.00							
общо				31,085,162.36							

Програма за опазване на околната среда на община Габрово, 2023 - 2027 ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Приоритет 4: Управление за ускорено постигане на целите за околната среда

Стратегическа цел	Област на действие	Код	Мярка	Оценка на необходимия финансов ресурс	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции		изпълнение
									Водеща	Парньори	
СЦ 1: Интегриране на принципите на устойчиво управление на околната среда в секторните политики и нормативната рамка на общинско ниво	Формулиране и изпълнение на общински политики за опазване на околната среда и устойчиво развитие	4.1.1.	Прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсявания и увреждания на околната среда (ЕО, ОВОС, Разрешителни режими, ISO 14000, EMAS, провеждане на зелени обществени поръчки за			постоянен	Съблюдаване на изискванията на екологичното законодателство и стандарти	40 бр. проведени процедури	Община Габрово, РИОСВ - Велико Търново, Екологична МОСВ	Бизнес, НПО, граждани	Спазва се Закона за опазване на околната среда и подзаконовите нормативни актове. Уведомленията на ИП/ППП се поставят на интернет сайта на община Габрово и на таблото в ЦАО.
СЦ 1:				0							

СЦ 2: Информиратост, публичност и ангажираност за околната среда на всички нива.	Повишаване на обществената култура и съзнанието по проблемите на околната среда	4.2.1.	Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за изпълнението на приетите от Общински съвет – Габрово стратегически и програмни			постоянен	Отчетност, прозрачност и откритост	Публикувани отчети	Община Габрово		След като отчета за изпълнението на Програмата за опазване на околната среда бъде приет от Общински съвет - Габрово, същия ще бъде публикуван на интернет страницата на Община Габрово.
	Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения	4.2.4.	Разработване и прилагане на инструменти и методи за планиране и оценка на общински планове и програми в областта на околната среда, базирани на ефективен процес на обществени консултации, активно участие на заинтересованите страни и обратна връзка.			> 5 години	Активно участие на обществеността в процеса на взимане на решения	провеждат се срещи	Община Габрово	Общински съвет Габрово, РИОСВ - Велико Търново, НПО, бизнес, граждани	Ежегодно се провеждат срещи с представители на бизнеса свързани с мерки за смекчаване замърсяване на околната среда.
	Ангажиране на обществеността в	4.2.6.	Участие в международни и европейски инициативи и кампании за опазване на околната среда – напр.	16,000	Общински бюджет Държавен бюджет	2027 г.	Проактивност при ангажиране на обществеността	31 броя инициативи и тематични събития	Община Габрово	Общински съвет, Областна администрация Габрово, РИОСВ - Велико Търново,	2 броя събития за Европейската седмица на мобилността – в парка на Мечето и в парк „Колом Василев – Обов“; пролетно почистване; „Да изчистим България заедно“; 2 броя инициативи съвместно с организация по оползотворяване – еко изложба разположена пред

	опазването на околната среда чрез различни инициативи		международен ден на земята, ден на водата и ден на опазването на околната среда, европейска седмица на мобилността и др.		Програми съфинансирани от ЕС					образователни институции, НПО, бизнес, местни и национални медии	спортна зала „Орловец“ и среща с представители на търговски обекти за храна и напитки, с цел представяне на машина за трошене на стъкло; 12 бр. кампании за депозитната вендинг система, които продължават да се провеждат всеки първи вторник на месеца; 2 броя информационни събития за събиране на опасни отпадъци; Ден на Земята - проведено в местност Градище; открит урок на Депото за отпадъци с деца от габровските училища; 10 еко урока, проведени с деца от 1 до 7 клас, в габровските училища; среща-беседа по екологични теми с деца от Априловска гимназия.
		4.2.7.	Ежегодно провеждане на еко-фестивала Узана Поляна Фест, посветен на природосъобразния и здравословен начин на живот	104,000	общински бюджет; държавен бюджет; програми съфинансирани от ЕС; публично-частни партньорства	2027 г.	Поддържане на утвърдената традиция за провеждане на събитието	1 проведен фестивал	Община Габрово	Общински съвет Габрово, РИОСВ - Велико Търново, МОСВ, ПУДООС, НПО, бизнес, граждани	В периода 21-23.07.2023 г. е проведен екологичен фестивал Узана Поляна фест.
СЦ 2:				120000							

СЦ 3: Надграждане на капацитета за управление на околната среда	Мерки за проследяване на напредъка и контрол	4.3.7.	Структуриране на информацията, свързана с опазване на околната среда в специализиран модул на страницата на Община Габрово		общински бюджет; държавен бюджет	2023 г.	Улеснен достъп до информация	Специализиран модул	Община Габрово		На интернет страницата на община Габрово има създаден раздел Екология https://gabrovo.bg/bg/page/331 Както и страницата https://chisto.gabrovo.bg/
		4.3.9.	Подобряване достъпа до електронни услуги, свързани с управлението на околната среда за гражданите и бизнеса		Общински бюджет	2023 г.	Улеснен достъп до публични услуги	на 1100 броя електронни услуги	Община Габрово		През 2023 година продължи прилагането и насърчаване прилагането на ел. административно обслужване. Мярката е и в съответствие със заложените цели на администрацията, като са предоставени над 1100 електронни административни услуги, което е повишаване с повече от 12 % спрямо 2022 година, в това число и услуги свързани с опазването на околната среда. Освен това се повиши и процента на предоставените изцяло ел. административни услуги включващи и ел. заплащане. Повишен е и броя на предоставените по служебен път справки и информация на други административни органи, като през 2023 година бе създадена директна/пряка връзка с ЦАО по ГРАО, чрез създаването на профил на ЦАО по ГРАО в платформата за единно заявяване, предоставяне и заплащане на административни услуги.
СЦ 3:				0							
Общо				120,000							